

לקראת שבוע מלכתא

dirshu@dirshu.co.il לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 376

פנינים לפרשת אחרי קדושים

**"והנה כשהתקרבו אליו מעט, אירע מה שהששתי מפניו. רבי אריה לוי
הבחין בו... האיש התקצף ופניו האדימו מחרון אף, ואני חששתי מאוד...
כבר התחלתי לחכך בדעתי בשאלה הלכתית סבוכה מאוד: האם מותר
לומר וידוי בשבת, במצב של ספק סכנת נפשות..."**

המשגיח דישיבת קמניץ, הגאון רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, בשיחה שנשא לפני
כ-30 שנה בפני תלמידי הישיבה על ענייני בין אדם לחברו • פרסום ראשון

בסעודות השבת. ואכן בהגיע השבת הראשונה, לבש סבי את
הקפוטת ההדורה והתיישב לסעודת השבת, כשהדוד רבי נחום דוד
מייסב גם הוא לשולחן יחד עמו ועם האורחים הרבים.
הדרך היתה שהסבתא היתה מכינה את כל המנות לאורחים במטבח,
לפי מספר הסועדים היא היתה ממלאת מנות בצלחות, ולאחר מכן
היתה מביאה הכל לסבא שהיה מעניק לכל אורח ואורח מנה במאור
פנים ובשמחה רבה.
כשהגיע זמן אכילת הטשולנט, הכינה הסבתא מנות, לכל אחד היא

ראיתי ביאור נפלא מהאדמו"ר הרה"ק רבי יצחק מוורקא זיע"א, על
הכתוב: "וירא מנוחה כי טוב... ויט שכמו לסבול". היה הרבי מוורקא
אומר: מי שרוצה מנוחה, צריך שיהא לו סבלנות! אם אין לאדם
סבלנות אין לו מנוחה!

ומעשה היה בסבי, אבי אמי הג"ר יעקב יוסף הרמן ז"ל (עליו נכתב
הספר המפורסם 'הכל לאדון הכל') שהתגורר במשך שנים רבות
בארה"ב, ובשנת ת"ש עלה לארץ וחי כאן מאז. הוא היה אחד מגדולי
מכניסי האורחים בעולם כולו. אני זוכר, לפני כשישים שנה, היו אצלו
בסעודות שבת כ-25 עד 35 אורחים בכל סעודה, לא פחות מ-25
אורחים בכל סעודה, ולפעמים גם היו יותר מ-35, וכל זה היה שלא
על מנת לקבל פרס, אף אחד לא היה צריך לשלם לו כלום עבור
הסעודות שאכלו בביתו, וזכה סבי לארח על שולחנו רבים מגדולי
ישראל, וכמובן גם יהודים רגילים.

אגב אורחא אציין שאני בכוונה לא משתמש בביטוי 'יהודים
פשוטים', כי פעם השתמשתי בטעות בביטוי זה בנוכחות דודי הג"ר
נחום דוד הרמן, שאמר לי שאין דבר כזה יהודי פשוט. יש יהודי עם
מעלות, ויש יהודי עם יותר מעלות, לכן אפשר לומר יהודים 'רגילים',
אבל לא 'יהודים פשוטים'.

בכל אופן, כשעלה סבי לארץ, הוא העביר את המנהג של הכנסת
האורחים יחד איתו, והיה מכניס אורחים רבים גם כאן בארץ הקודש.
פעם בא בנו רבי נחום דוד לבקר אותו בארץ, והביא איתו מתנה
מיוחדת מארה"ב, 'קפטן' יפה ומהודר, עשוי משי איכותי, ללבישה

מהאורחים! זה נקרא להכניס אורחים, שהם מרגישים כמו בבית שלהם ואפילו יכולים להתנהג לפעמים בצורה לא נאותה, בלי שאני אתנשא עליהם ואכעס עליהם, כי זה הבית שלי ולא הבית שלהם!"... "וירא מנוחה כי טוב, ויט שכמו לסבול". רוצה שתהיה לך מנוחה, תתחזק במידת הסבלנות, אפילו אם יזרקו עליך צלחת של טשולנט, זה לא יפריע את המנוחה שלך!!!

אני רוצה לספר לכם סיפור, שהייתי שותף לו וראיתי אותו מול עיני, וממנו נלמד גם על הנושא הזה של לראות את מעלת הזולת ולחשוב על הזולת.

אני הייתי מתפלל שחרית של שבת במניין של סבא שלי, הגאון רבי יעקב יוסף הרמן זצ"ל, שהתגורר באחרית ימיו בירושלים עיר הקודש. הסבא היה מתפלל שחרית כוונתיקין עם הנץ החמה. אחר התפילה היינו עושים קידוש, אוכלים 'מזונות' ויושבים ללמוד מספר שעות. את סעודת השבת היינו סועדים רק כעבור שעות, בזמן שרוב בני האדם כבר אכלו את סעודת השבת שלהם.

באותה תקופה כבר הייתי מגיד שיעור בקמניץ, ואחד מתלמידי, נער שמלאו לו 13 שנים, ביקש ממני שאבוא להשתתף בקידוש שייערך בבית הכנסת שלהם לרגל שמחת בר המצווה שלו. באותה שבת צעדתי לבית הכנסת שלהם, וכשהעברתי ליד כיכר הדוידקה, ברח' הנביאים, ראיתי את דמותו ההדורה של הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל. רבי אריה קידם את פני בברכת 'גוט שבת', והשבתי לו גם אני בברכה דומה. שאל אותי רבי אריה להיכן מועדות פני, וכשאמרתי לו שאני הולך לבר המצווה של תלמידי בבית כנסת פלוני, אורו פניו. התברר שגם הוא צועד לאותה שמחה בדיוק, וכך זכיתי להתלוות אליו בדרך. "היה זה בשבת קיצית, כחום היום, הרחוב היה ריק מאדם, כולם ספונים בבתייהם בגלל החום העז, והנה מגיע מולנו אדם שהיה נראה לי במבט ראשון כמו קיבוצניק, חולצה ומכנסיים קצרים, שרירים בולטים מכל עבר, הוא היה נראה גבר אלים, ובפיו היתה תחובה... סיגריה, רחמנא ליצלן.

"הדבר הראשון שעליו חשבתי כשראיתי את המחזה הזה, היה על עצמי... את חטאי אני מזכיר. חשבתי על עצמי, קיוויתי מאוד מאוד שרבי אריה לוי לא יאמר לו מילה על חילול השבת המזעזע הזה, וזאת מהסיבה שחששתי שאדם בעל מראה אלים כזה, עלול להתברר כאיש אלים באמת, והוא הרי לא יכה את רבי אריה שהיה

שמה טשולנט בצלחת עם חתיכה של בשר, והביאה את הצלחות לסבא שיחלק אותן לאורחים.

והנה אחד הסועדים על השולחן, שקיבל את המנה שלו, הסתכל, לא היה מרוצה, הוא תפס את הצלחת והטיח אותה בפניו של סבא, הטשולנט החם נזל על פניו ועל זקנו וכמובן גם על הקפוטה החדשה וההדורה, שהפכה בלתי ראויה ללבישה...

הדוד, רבי נחום דוד, שראה שעושים דבר כזה נורא לאביו האהוב, קם ממקומו בכעס גדול, ורצה לקיים באותו אורח מחוצף את מאמר הכתוב 'קדושים תהיו...', אבל סבא עצר אותו וציווה עליו במצוות אב על בנו, לבל יהיו לעשות שום מעשה ואפילו לא לומר שום מילה. כמובן שמצוות כיבוד אב היתה חזקה עליו, יותר מהכעס הרב והמוצדק על האורח המחוצף, ולכן הוא נאלץ לשתוק ולשבת על מקומו מבלי לזוז ממנו.

סבא קם מהשולחן, ניגש למטבח, שטף את פניו מהטשולנט שהשאיר את חותמו עליהן, ניקה את הזקן בזהירות רבה כדי שלא לתלוש שערות, ולאחר מכן פשט את הקפוטה מבהיקה, ולבש את הבגד השבתי הרגיל שהיה לובש עד כה, עד שקיבל את הבגד החדש.

לאחר שסיים להתארגן הוא חזר אל השולחן, ושאל את האורח הזועם בקול שקט ורגוע: "אמור לי מה לא נהגתי כשורה, ואני אשתדל שתהיה מרוצה. למה זרקת עלי את הצלחת? איפה טעית?"

אמר לו האורח: "מה, אתה לא מבין לבד שמגיעה לי מנה עם שתי חתיכות בשר? אני אוכל פה קבוע, אני לא כמו כל האורחים החדשים שבאים רק פעם אחת. למה נתת לי רק חתיכה אחת של בשר?"

סבא קם ממקומו, ניגש למטבח, מילא צלחת חדשה של טשולנט, הוסיף שלוש חתיכות של בשר והגיש בפני האורח, שהפעם היה שבע רצון ואכל בהנאה את הטשולנט עם הבשר...

אחרי הסעודה שאל רבי נחום דוד את אביו: "איך אפשר? היהודי הזה מגיע לפה כל שבת, אוכל ושותה על חשבונך, הוא מקבל ממך כל צורכו, ובמקום להיות אסיר תודה, יש לו דרישות. הוא רוצה לקבל כפול, ואם לא נותנים לו, הוא אפילו לא מבקש בצורה יפה, אלא זורק עליך צלחת מלאה טשולנט, ואתה שותק? איך אפשר???"

ענה לו הסבא: "תשמע נחום דוד, אני אסביר לך: מי שאין לו סבלנות, לא יכול לקיים מצוות הכנסת אורחים כדבעי. כדי להכניס אורחים כראוי, צריכים לסבול את כל השגעונות של כל אחד ואחד

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכייה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לע"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

יהודי מבוגר, סביר להניח שהוא יטעים אותי מנחת זרועו, כנקמה על כך שפגענו בכבודו.

"והנה כשהתקרבנו אליו מעט, אירע מה שחששתי מפניו. רבי אריה הבחין בו, ופנה אליו בבקשה שיניח את הסיגריה מידו, כי אסור לעשן בשבת. התקצף האיש, ופניו האדימו מחרון אף, ואני חששתי מאוד שהשלב הבא של מה שחזיתי מראש, עומד להתרחש בקרוב ממשי... כבר התחלתי לחכך בדעתי בשאלה הלכתית סבוכה מאוד: האם מותר לומר וידוי בשבת, במצב של ספק סכנת נפשות...

"אבל האיש הזה שלט ברוחו ואמר לרבי אריה לוין: 'תחשוב שאני גוי ותניח לי. אני גוי ואני מעשן בשבת, אתה יכול להמשיך בדרכך'. רבי אריה נחרד למשמע המילים הללו, והתחנן לאיש בכל לשון של בקשה: 'חס וחלילה, אל תגיד ככה על עצמך. אתה לא גוי, אתה אח שלי ואני אוהב אותך כמו שאוהבים את. אתה חושב שזה מפריע לי באופן אישי שאתה מעשן בשבת? לא, מצדי זה בסדר גמור, אבל לקדוש ברוך הוא זה מפריע, הוא ביקש שלא נעשן, ואני דואג לך, אני יודע שמענישים על כך בחומרה רבה בשמים, ואני לא רוצה שתקבל כזה עונש נורא ואיום, לכן אני מבקש ממך שתפסיק לעשן!'

לפתע ראיתי לנגד עיני פלא עצום. המבע הכעוס והזועף של האיש נעלם כלא היה. הוא הפך רך כחמאה. האש שהיתה בעיניים שלו לפני רגע, נעלמה לה.

"כבוד הרב", הוא אמר לרבי אריה זצ"ל, "אני פה בירושלים כבר 30 שנה מחלל שבתות. אלפי אנשים צעקו עלי 'שבת' וגידפו אותי, מעולם לא חשבתי אפילו לרגע להתייחס אליהם. אבל הפעם זה שונה, אני מרגיש שאתה באמת רוצה בטובתי, ולכן אני לא יכול להתעלם מהבקשה שלך. אני לא יכול להבטיח שאני אתחיל לשמור שבת, אבל אני כן מבטיח לך שאת השבת הזאת אשמור מעתה ועד סופה, רק תגיד לי מתי יוצאת שבת, כי אני רוצה לעשן את הסיגריה הבאה מיד בצאתה."

היהודי רצה לכבות את הסיגריה, אבל רבי אריה עצר אותו ואמר לו: "גם לכבות אסור בשבת, תניח את הסיגריה בצד, והיא תכבה מעצמה".

באותם רגעים ראיתי מה נקרא להוכיח את השני בצורה נכונה. כשיש אהבה בלב, כשמדברים מתוך אהבה ואכפתיות לזולת, כשאתה חושב על השני ודואג לו, אפילו אם תגיד לו דברי תוכחה הוא ישמע ויקבל. עוד לא שמענו על יהודי ששיפר את דרכיו, כי מישהו גידף אותו או יידה בו אבנים, רק בדרך של אהבה ואכפתיות.

לפני כארבעים שנה (אייר תשי"ג) היה הספד גדול בישיבת מיר ליהודי צדיק בשם רבי צבי גינזאר זצ"ל הי"ד, שהיה תלמידו של הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, בישיבת ליקווד. הוא התגורר בשכונת קרית משה בירושלים, לאחר שעלה לארץ יחד עם רעייתו וילדיו, ונהרג ל"ע באחד הפיגועים שביצעו המסתננים (ה'פדאיון') הערבים ימ"ש, בעודו שוקד על תלמודו.

זכורני שנשאו שם דברים גם מורי ורבי הגאון רבי אליהו לופיאן,

המשגיח הגאון רבי חצק'ל לווינשטיין וראש הישיבה הגאון רבי חיים שמואלביץ זכר צדיקים לברכה.

אחד משלושתם, אני מצליח להיזכר מי מהם, הביא עמו את היומן של רבי צבי הי"ד, והקריא מתוכו כמה קטעים, שמהם ניתן היה לראות עד כמה היתה גדולה מעלתו ב'בין אדם לחבירו' וב'בין אדם למקום'. ביומן הוא היה כותב כל יום במה נכשל, אם נכשל חלילה, ואיך הוא תיקן או איך הוא מתכוון לתקן את מה שנכשל בו, כדי שלא יחזור על עצמו שוב.

וכך כתב רבי צבי הי"ד (ציטוט לא מדויק): "הלכתי היום ברח' יפו, בסביבת רח' קינג ג'ורג', ויהודי אחד שאני מכיר, החל לגעור בי ולצעוק עלי ברחובה של עיר, וביזה אותי ברבים. היה זה בשעה ארבע וחצי אחר הצהריים, וקהל רב התאסף מסביב לשמוע את החרפות והגידופים, ואנשים רבים שראו שהוא צועק מדם לבו, הסכימו שבוודאי נכונים דבריו, ושאני לא בסדר.

"לא עניתי לו כלום", ממשיך רבי צבי לספר ליומן את קורותיו המסעירים, "ואחרי עשר דקות, כשמסביב כבר עמדו מאות אנשים ושמעו את החירופים והגידופים, הוא פנה והלך. תיכף ומיד אמרתי שאני מוחל לו בכל לבי, ושבתי הביתה.

"אבל כעת, למרות שמחלתי לו לכאורה בלב שלם, אני עדיין מרגיש שיש בלבי תרעומת עליו, וחוששני שאכשל בלאו של 'לא תשנא את אחיך בלבבך', ומאחר ומחלתי לו על מעשיו, אין לי זכות להחזיק בתרעומת עליו בלי שום סיבה, שהרי על מעשיו מחלתי ועל מה אני מתרעם אם כן? לכן אני חושב שאני צריך לחפש דרכים כדי לבחון כיצד אוכל להיפטר מהתרעומת הזאת, ולמחוק את הרושם שלה מליבי".

בהמשך החליט רבי צבי הי"ד, לכתוב מדי יום שתי מעלות שהוא מצא באותו אדם שבייש אותו כל כך, במשך שלושים יום ברציפות, כל יום שתי מעלות חדשות שאותן לא כתב עד כה.

וכך, במשך חודש שלם הוא העסיק את עצמו כל יום במחשבה, איזו עוד מעלה יש ליהודי הזה, איזה עוד דבר טוב אפשר ללמוד, שלושים יום ברציפות, הוא מצא לא פחות מ-60 מעלות שלדעתו היו באותו יהודי שבייש אותו, ולאחר היום ה-30 כתב רבי צבי: "מאחר והגעתי למסקנה שהוא איש כל כך טוב וכל כך מיוחד שיש לו כל כך הרבה מעלות, אין זאת אלא שאכן אמת היה הדבר, והוא צדק בכל מה שאמר עלי, כי אדם בר מעלה שכזה, לא יבייש סתם אדם ברחוב אם לא יהיה בטוח שאכן כך ראוי לנהוג, ושהדברים שהוא מטיח בזולתו הם נכונים ומדויקים, ואם צדקו דבריו, איך אוכל להתרעם על כך שאמר את האמת, ועשה זאת עם כוונה טובה?".

הקטעים הללו שהוקראו מתוך היומן של רבי צבי הי"ד, עשו רושם גדול, גם קודם לכן העריכו אותו כיהודי תלמיד חכם ירא ושלם, אבל עכשיו הבינו שמדובר בצדיק קדוש וטהור, ולמפרע התברר מה הסתתר מאחורי סיפור שאירע שנים קודם לכן, כשעוד היה בחור בישיבת ליקווד, תלמיד אצל רבי אהרן קוטלר.

היה לו סיור קבוע בבני ברק עם הקצינים, אצל מרן ראש הישיבה הגראמ"מ שך זצוק"ל, בישיבת פוניבז', ובאחד הת"תים בד"כ זה היה ת"ת חסידי. אבא מאד היה מתפעל והיה מספר על כך, שמאד מרנין לשמוע אותם לומדים עם הרבי את החומש: "דער הייליגע רש"י זאגט" (רש"י הקדוש אומר)

על הארת הפנים המיוחדת של הגאון רבי שמחה כהן זצ"ל

כל אדם הוא 'עיר פרא אדם יולד' אבל הוא עבד על עצמו והגיע לשלמות".

במאור פניו הוא כבש את כולם, הוא היה מספר הרבה כי בילדותו, אביו זצ"ל היה לוקח אותו להתפלל בשבתות ובעיקר בחגים בישיבת חברון. לישיבה היו מגיעים להתפלל בוגרים רבים. במבט של ילד הוא זכר לאורך השנים את הארת הפנים שהייתה בין הנפגשים.

הוא זכר מביקורי חג עם אביו, למשל, את מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצוק"ל כ'רב מחיך' למבוגרים ולילדים קטנים. והיה מספר שכשהגיע לגור בבני ברק לאחר נישואיו, כשהיו לו שאלות בהלכה הוא הלך לשאול את מרן הגאון רבי שמואל וואזנר זצוק"ל. לקח לו זמן רב עד שהרשה לעצמו להיכנס אליו. יראת הכבוד גרמה לו פחד להיפגש עמו. אבל הוא לא שכח את סבר הפנים היפות והחיוך שבהם הוא קיבל אותו.

הוא תמיד ציין את מאור הפנים שמרן ראש הישיבה הגראמ"מ שך זצוק"ל קיבל את הבאים לביתו. לא רק תלמידים, אלא הרבה פעמים היה נכנס אליו עם קציני צבא שרצו לבקרו. הוא קיבלם בחביבות רבה, דיבר בפניהם תוך כדי שהוא עמד, ופניו הקרינו מאור פנים ואהבה כלפיהם.

פעם הוא חזר משמחה משפחתית מאד בהתפעלות. מה קרה? ישבנו בשמחה, ולפתע ראש ישיבת מיר הגאון הגדול רבי נתן צבי

בסלון הבית יושבים האחים הגאונים לבית כהן שליט"א אחד הבנים שליט"א פותח ומספר: יש פעולות שאתה חושב עליהן, אחרי מחשבה אתה מבין שככה צריך לעשות, אבל אצל אבא זצ"ל זה היה כלאחד יד, זו היתה תגובה מידית. ספונטנית.

למשל?

אבא היה מתפלל הרבה פעמים מנחה בשטיבלאך הסמוכים, בבית הכנסת פא". הוא סיים תפילת מנחה, ובאחד החדרים מחפשים 'צענטער' ושואלים אותו: "התפללת כבר?" תשמעו מה הוא הגיב: "הפסדתי כבר את הזכות להתפלל אתכם מנחה..." אתן לכם דוגמא נוספת: לאבא היה רכב עמו נע מצפון לדרום למסור הרצאותיו, ולקרב את ישראל לאביהם שבשמים. פעם מאן דהוא 'נכנס' בו ברכב וממש 'קימט' אותו. מה הוא הגיב? "לרכב שלי היה קשה להיכנס לחניה, כעת הוא מעוך ויכול להיכנס בקלות יותר..."

סיפרה בת משפחה שהזמינה אותו להרצאה בדרום הארץ. הוא סיים את ההרצאה והיה אמור להמשיך משם להרצאה במקום מרוחק. הוא יוצא ומגלה שרכבו 'חסום' עם רכב אחר. הוא ישב ברכב והמתין בסבלנות. אותה בת משפחה המתונה מרחוק לראות איך הוא יגיב כשיגיע בעל הרכב החוסם. לאחר המתנה ארוכה הגיע בעל הרכב, ואבא משבח לו את רכבו שהוא מאד יפה ומיוחד, והתעניין על הרכב עוד פרטים, בלי להזכיר שהוא ממתין כבר זמן רב ומאחר בגללו להרצאה...

בבנין הסמוך אלינו שנבנה, בנו מקלט אטומי, ובזמנו בתקופת הבניה היה רעש שמחריש אזניים שהיה בלתי נסבל. ואבא, בתגובה אופיינית, הפטיר: "אם בית המקדש היה נבנה כאן, זה גם היה מפריע לך! תחשוב שבונים כאן את בית המקדש..."

מה היה ה'סוד' שלו?

"הארת הפנים המיוחדת שלו. החיוך שכולם מציינים. אנחנו שומעים מאחיו שהוא לא נולד כך. הוא עבד על עצמו. הוא עבד על עצמו להיות נעים הליכות. אתמול היה כאן גיסו, דודנו הגאון הגדול רבי יהודה עדס שליט"א והוא אמר: "בוודאי שהוא עבד על עצמו.

לפני שיצא להרצאה, ובדרך כלל זמנו היה לחוץ, היה נעמד וניגש לאמא ע"ה ומודיע לה: "אני הולך כעת להרצאה", ומבקש ממנה את ברכתו להרצאה. היא היתה מברכת אותו בחמימות והוא היה עומד בכובד ראש ועונה אמן אחרי ברכתה

למעשה, תחילת הפעילות שלו בהרצאות היתה בארגון 'אל המקורות' שהוקם אחרי מלחמת ששת הימים והחל גל ראשון של חזרה בתשובה, הארגון הוקם ע"י הגר"ח פרידנלדר זצ"ל והגר"צ במברגר זצ"ל ועוד, ואבא היה אחד מהמרצים וגם כתב מאמרים בכתב. היתה לו סדרת הרצאות קבועה על נושאים מסוימים, וככה התחיל לדבר גם על נושאי הבית היהודי.

אגב, הספר 'הבית היהודי' לפי החשבון שלנו, נמכר בלמעלה ממאה אלף עותקים, ואבא שמטרתו היתה לשם שמים, מכר אותו במחיר מצחיק של 20 שקל בלבד! בשנים האחרונות שהסברנו לו עד כמה זה אפילו לא מסבסד את הסוחרים, 'הסכים' להעלות את המחיר ל... 25 שקלים. המטרה שלו היתה באמת לזכות את הרבים.

נכנס לכאן אתמול בעל המכולת הסמוכה וסיפר: היה לו משלוחן בחנות שעשה משלוחים לבתים. באחד הימים הוא עשה משלוח לבית כאן, והמשלוחן מתמהמה מלשוב... אחרי תקופה, המשלוחן הקים בית בישראל! התברר שהוא הגיע כדרכו להניח את המשלוח, ואבא שם לב אליו, ושם לב שמאחורי המשלוחן יש יהודי שצריך עזרה. הוא שוחח איתו ועזר לו ובזכותו הוא הקים בית.

'הרווחת? כמעט נכשלת בגזל...'

לפני שיצא להרצאה, ובדרך כלל זמנו היה לחוץ, היה נעמד וניגש לאמא ע"ה ומודיע לה: "אני הולך כעת להרצאה", ומבקש ממנה את ברכתו להרצאה. היא היתה מברכת אותו בחמימות והוא היה עומד בכובד ראש ועונה אמן אחרי ברכתה.

כששאלנוהו פעם על כך, סיפר לנו שרבו המשגיח רבי מאיר חדש זצוק"ל, היה אומר לבחורים לפני נישואיהם שיבקשו רשות מהאשה ללכת לכולל. "זה ודאי שהיא תרשה לך ללכת, אבל שתרגיש שהיא

פינקל זצוק"ל יצא מהאולם, כשהוא נעזר משני צדיו בתלמידים העוזרים לו ללכת. לפתע הוא עצר ליד שולחננו, והושיט יד עם חיוך רחב לכל אחד מהיושבים מסביב לשולחן. הדבר הדהים אותנו, כי קשה היה להבין איך הוא מסוגל בכלל ללכת, במחלתו ובמצבו הבריאותי. הוא לא הכיר את אף אחד מהיושבים, 'והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות' הייתה כנראה חזקה יותר מכל חולשת גופו...

ולמרות החיוך ומאור הפנים, אומרים לי בני המשפחה, אם אתם שואלים מה היה ה'סוד' שלו בבחינת 'העמידן על אחת' - מה שהוא דיבר עליו הרבה, והוא גם נתן לנו ולכל מי שהכירו דוגמא אישית של 'נאה דורש ונאה מקיים' זה: **המחמאה!**

להחמיא לשני תמיד. היו שואלים אותו: "לעשות הצגה?" והוא ענה: "ואם אתה כועס זה לא הצגה!", או, "מה אכפת לך לעשות חמישים שנה הצגה?! תמיד מילה טובה ומחמאה!". למשל, פעם בארוחה באמצע השבוע הוא פתאום התחיל לשיר 'ק-ה ריבון עלם ועלמאי' וכולם התפלאו למה. והוא הסביר: "האוכל של אמא כל כך משובח מזכיר את טעם מאכלי שבת, אז אני מזמר זמירות שבת".

כשנסע לשבתות לבתי מלון מטעם ארגוני הקירוב השונים (אגב, היו שחשבו שהוא נופש בבתי מלון. היינו מצטרפים תמיד עוד זוג מהילדים כדי שיהיה לאמא ע"ה מה לעשות שם, כי הוא כל השבת היה עסוק לשמוע ולהקשיב לשני) כשהיו מגישים בסעודה את הטשולנט למשל, היה מכריז בשולחן שלנו בקול לאמא: "אה! הטשולנט שלך משובח מאד!", והסביר, שכשאוכלים כאן ומרגישים את הטעם, מבינים עד כמה הטעם שלך בבית הרבה יותר טוב!

הוא היה 'מומחה' בנתינת מחמאות לאנשים. במוצאי יום כיפור היה עומד ובונה את הסוכה שיצאה מהבית. וכשהיה רואה יהודי עובר ברחוב היה קורא בשמו ומבקש ממנו ברכה. הלה לא הבין למה מבקש ממנו ברכה. אמר לו: "במוצאי יום כיפור כולנו נקיים וזכים, מי כמוך יכול לתת ברכה?". או כשהתפלל בבית כנסת תמיד הקפיד לתת מחמאה לשליח ציבור.

אגב, בסמינרים של 'ערכים' תמיד ההרצאה הראשונה היתה שלו. מדוע? כי כשמגיעים בני זוג לסמינר, לפעמים אחד יותר קרוב ליהדות ואחד רחוק יותר, ההרצאה הראשונה שומעים על שלום בית וזוגיות נכונה כשכל ההרצאה מעוגנת במקורות מדברי חז"ל, האשה אומרת לבעלה: "כדאי שתתקרב לדת, אתה תדע איך להתנהג בבית..."

מתי הוא התחיל לעסוק בנושאי 'הבית היהודי'?

מתי בדיוק, גם אנחנו לא יודעים. כבחור הוא למד בשייבת 'באר יעקב' ורבו המובהק היה המשגיח הרב וולבה זללה"ה. הרב וולבה היה ממריץ את הבחורים ללכת לדבר ברבים כדי שילמדו לדבר ולקרב יהודים לאביהם שבשמים. הזמינו אותו לדבר פעם כבחור בבית כנסת בבאר יעקב, אבל המשגיח אמר לו שלא ילך. כי הוא נועד להיות דרשן ואם כעת כבר יתרשם מהמקצוע, אחר כך לא ישקיע במה שהוא צריך עוד לעבוד כבחור.

כשאביו הגאון רבי דב זצ"ל היה רב חיל האוויר, והוא ביקש ממנו ומעוד כמה אברכים לבוא למסור שיעורי הלכה בבסיסים. באחת הפעמים 'עלו' עליו שהוא מגיע לכאן ובעצם הוא רשום כאברך, ושללו לו את ה'דיחוי' וכך בעצם המשיך בתור 'מילואים' לומר שיעורים. בעקבות כך שהתקינו שלמסור הרצאות בצבא יכול רק יוצא צבא, הוא קיבל אישור, ובמסגרת זו קירב הרבה אחים טועים.

היה לו סיור קבוע בבני ברק עם הקצינים, אצל מרן ראש הישיבה הגראמ"מ שך זצוק"ל, בישיבת פוניבז', באחד הת"תים (בדרך כלל זה היה ת"ת חסידי. אבא מאד היה מתפעל והיה מספר על כך. שמאד מרנין לשמוע אותם לומדים עם הרבי את החומש: "דער הייליגער רש"י זאגט" - מסופר, שגם מרן הגאון רבי ברוך בער זצוק"ל היה אומר כך בשיעוריו - זוהי תחושה אחרת. רש"י הוא לא חבר שלך. שיישאר איזה רושם מהלימוד, שאתה לומד כאן דבר של גדול הדורות. "דער הייליגער רש"י" נותן מושג לילד (גם למבוגר) הלומד, שמדובר כאן על משהו קדוש), ובאחד מארגוני החסד בעיר. באחת הפעמים שהגיע עם הקצינים לישיבת פוניבז', היה זה יום חורפי, וב'שערי אשר' בכניסה לישיבה, היו פתוחות מאות מטריות לייבוש. אבא חשב לעצמו, חבל שלא ביקשנו מראש שיהיה מסודר, איך זה יראה אצל הקצינים...

בסימו של הסיור היו מבקשים 'משוב' איך הם התרשמו מהביקור בבני ברק, וחלקם ענו שהתרשמו בישיבת פוניבז' לראות את כל המטריות, איך שאף אחד לא לוקח את המטריה של השני (תמיד ביום הראשון שמתחיל לרדת גשם, הוא תופס את כולם בהפתעה ברחוב בלי מטריה. ואבא היה קונה כמות של מטריות, ומשאיל לאנשים ברחוב ואומר להם שאם 'זדמן' להם שיחזירו ליד דלת ביתו, אבל לא חייבים).

כמה אבא כיבד כל אדם שבא במחיצתו. גם מי שבא ל'טיפול' אצלו הוא כיבד. נכנס כאן אתמול אדם, וסיפר שלפני הרבה שנים הגיע אליו לטיפול בשלום ביתו. הוא שילם בכל טיפול כפי המחיר שנקבע. בפגישה האחרונה, אבא לקח מעטפה הכניס את כל מה שהלה שילם והשיב לו... כשהלה תמה על כך אבא הסביר לו, מלכתחילה ביקשתי ממך תשלום, כי כשמשלמים זה יותר 'רציני', אבל כעת אחרי שסיימנו, אני יכול כבר להחזיר לך... גם על הרצאות אפילו מסביב לעולם, ביקש מחירים 'מצחיקים' שבכלל לא מקובלים בתחום, אבל הוא - מטרתו העיקרית היתה להרבות כבוד שמים בעולם.

(אלחנן וינשטוק, מתוך יתד השבוע ט' בניסן תשפ"ג)

שולחת אותך לכולל! על בסיס זה, הוא רצה לתת לאמא את ההרגשה שהיא שותפה בהרצאות. אם הוא יצא פעם והיא לא היתה בבית, הוא ביקש למסור לה כשחזרת, שהוא יצא להרצאה ולא הספיק לבקש את ברכתה...

בשולחן שבת הוא נהג להמתין עד שאמא ע"ה תסיים לחלק את המנות בסעודה ואז להתחיל לאכול וכולם כמובן המתינו יחד עמו, כדי שיגרום לה קורח רוח שנהנים מבישוליה (אגב, אם מזכירים את נושא האוכל, הדבר היחיד שאבא היה בו 'נגד' ולא 'בעד' הוא האוכל. זה לא עניין אותו בכלל. גם אחרי האירוע מוחי שעבר ל"ע, ו'בחננו' אותו בבית חולים לראות מה הוא זוכר, כששאלוהו מה הוא אוהב? אמר שאין לו טעם באוכל...).

אני זוכר כילד, הלכתי למכולת לקנות 2 קופסאות גבינה, וברגע הראשון המוכר לא שם לב למחיר. כשחזרתי הביתה סיפרתי לו שכמעט 'הרווחתי' כמה שקלים, הוא הרים קול: "הרווחת?!? כמעט נכשלת בגזל". זה חדר לי לעצמות עד היום.

אני מעיר על 'תופעת התפוח'. והבנים שליט"א מבינים למה הכוונה, וכך שמענו בעבר מרבי שמחה זצ"ל: "אדם מקבל פרי לאכילה שאינו מכיר את טעמו, ונוגס בו לאכול, לוקח כמה שניות להכיר את טעמו, הטעם הוא אינו מהפרי שאתה אוכל כעת, אלא מהפרי שאכלת קודם. הדבר מורגש כשתבונן איפה אכלת בפעם קודמת. למשל: אם ביקרת פעם בביתו של מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל וכובדת שם בפרי, כל פעם שתאכל את אותו פרי - יעלו בראשך הזיכרונות הנעימים ממחיצתו של מרן זצוק"ל. ולאידך, אם תכובד בפרי בביקור בבית סוהר, לא תהיה מסוגל יותר לאכול את אותו פרי".

הוסיף וסיפר לנו אז רבי שמחה: "כשלמדתי בישיבת פוניבז' לצעירים, מרן ראש הישיבה הגראמ"ל שטיינמן זצוק"ל מסר פעם שיחה על זהירות בכוונה בברכות, עד היום זה נחרט לי בעצמות בכל ברכה שאני מברך..." והבנים שליט"א מהנהנים בראשם: הוא מעולם לא זרק ברכה מפיו, היה מברך במתינות ובכבוד ראש.

הוא פעם הסביר בשיחה לאברך: "אם הילד ישאל אותך בשולחן שבת על פלוני: הוא עשיר? אתה תתאר לו בהתפעלות עם כל הנשמה, אלו שטחים יש לו ועד כמה עשירותו. אחרי כמה שבתות, הילד ישאל אותך: 'אבא, הרב... תלמיד חכם?' ותשיב בשפה רפה, 'כן הוא יודע את כל התורה כולה'. הילד לא צריך שום דרשות ושום הסבר ממה אתה מתלהב יותר..."

מטריות וקידוש השם

במסגרת ההרצאות שלו, היה מוסר גם הרצאות בצבא. וזה התחיל

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

הגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, סיפר מעשה מופלא שהתרחש אצל הרבנית רוט, זוגתו של הגאון רבי יוסף רוט זצ"ל, מייסד מוסדות 'בית דוד'. כאשר הציעו אותה, כנערה, לשידוך במשפחת רוט, התעניין אביו של הגר"י רוט אצל השדכן במעשיה ובתכונותיה של הבת המוצעת, השדכן סיפר כך..."

מרת הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על מסירות נפש לשבת ולקיום מצוות

מאת: הרב משה מיכאל צורן

"וְאֵת שְׁבִתִּי תִשְׁמְרוּ" (ויקרא י"ט, ג')

נספר כאן מה שסיפר לנו הרב יצחק אייזיק כהן, ששמע מהרה"ח רבי דוד-לייב שוורץ זצ"ל, איש הצדקה והחסד הידוע.

ר' דוד-לייב עבר את כל אימי השואה ומוראותיה, אבל לכל אורך הדרך הקשה והמיוסרת הפגין אמיצות-רוח יהודית בכל העניינים, ובמיוחד בשמירה קפדנית על כל דיני שבת.

ולמשל: בכל מחנות המוות שבהם שהה, השתדל תמיד שיהיה לו כזית פת לסעודות השבת. פעם, כאשר הגיע למחנה קשה במיוחד, שמפקדיו הציקו ליהודים בצורה נפרזת, הביע גם כאן את רצונו להשיג כזית פת מדי שבת בשבתו.

היהודים שהיו סביבו אמרו לו שאין כל סיכוי לכך, כיוון שכל אחד מקבל בתחילת היום פרוסה אחת קטנה של לחם, ותו לא, אבל הוא התאזר בבוראו באמונת-עוז ואמר שמי שמשתדל ועושה ככל יכולתו לשמור על דיני שבת, לבטח יסייעו לו בכך מן שמיא.

מסע רגלי מפרך

ר' דוד-לייב הגיע למחנה זה לקראת סוף השבוע. והנה, בשעות אחר הצהריים של יום ששי נקראים כל היהודים להגיע למרכז המחנה, שם יחלקו לכל אחד... ככר לחם שלם. האומללים לא האמינו למשמע אוזנם, אבל בהגיעם לשם ראו שאכן מחלקים ככר שלם לכל יהודי.

העילה לחלוקה המוזרה היתה נעוצה בהודעה שהגיעה מאוחר יותר, ולפיה למחרת בבוקר יוצאים כל יושבי המחנה למסע רגלי מפרך בן 3 ימים, וככר הלחם מיועד לכל המסע...

למרות שליל השבת כבר היה בפתח, איש לא רצה לנגוע בככר הלחם, והכל העדיפו לשמור את המזון לימי המסע המפרך. רק ר' דוד-לייב שמח על כך שניתנה לו הזדמנות לקיים סעודת שבת, ואכל-ושבע כדבעי מככר הלחם שקיבל. כך בסעודת ליל שבת וכך בסעודת היום, ואף השאיר לו כזית לסעודה שלישית.

והנה, בצהרי יום השבת הכריזו לפתע הגרמנים שתוכנית המסע מתבטלת, והם דורשים מכל מי שקיבל את הלחם, ולא אֶכְלוּ עדיין, להשיבו מיידית למפקדת המחנה... רק לדוד-לייב שוורץ שכבר אכל מהלחם, לא היה מה להחזיר... הוא כבר ניצל את הלחם לסעודות

השבת.

והוא-הוא מה שהשיב הגר"ח סולובייצ'יק לבנו הגר"י, שמצוות האמונה מתחילה במקום בו מסתיים ההגיון. אם היה ר' דוד לייב סומך על שכלו והגיונו, האם היה רואה סיכוי להשיג כזית פת לכל סעודות השבת?! בוודאי שלא!

רק מכוחה של האמונה התמימה שפיעמה בו, החזיק הצדיק הזה מעמד לכל אורך הדרך. והקב"ה הוכיח שהיה לו על מי לסמוך.

היהודים האומללים שכחו לפתע היכן הם נמצאים

מן הסיפור הבא נשמע שיש בכוחה של מסירות נפש למצוות בכלל, ולמצוות השבת בפרט, להשפיע גם על רוצחים.

דודתי ע"ה סיפרה לי מעשה נורא שהיה בעיירתם, גובורובה, בתקופת השואה. בצהרי יום שישי הציתו הנאצים ימ"ש את העיירה מכל עבריה, הכניסו את כל התושבים, גברים נשים וטף, אל בית הכנסת שהיה עשוי מעץ, והבטיחו להעלות עוד מעט-קט את כל המבנה באש.

אי-אפשר לתאר את הדרמה הנוראה שהתחוללה שם באותן שעות. יללותיהם של הילדים והנשים הרקיעו שחקים. הפעוטות שהיו גם עייפים ורעבים בכו ללא הפוגה. הרשעים הקיפו את המבנה מכל

צדדיו והכריזו שכל יהודי שיימצא מחוץ לארבעת הכתלים של בית הכנסת, ייהרג במקום.

בין המוני היהודים שניכלאו בבית הכנסת היה גם ר' יואל האופה, שהיה ירא שמים ביותר. ר' יואל זה, שהיה האופה של העיריה, הצליח בבוקרו של יום שישי לאפות כמה חלות לשבת, אבל הן נשארו כמוזבן בתוך המאפיה. עתה, ברגעים הנוראיים הללו, עלה במחשבתו לנסות ולצאת החוצה, לקחת את החלות מתוך המאפיה ולחזור לבית הכנסת, כדי לזכות את אחיו האומללים במצוות לחם משנה.

שמחת המצוה העלתה אותם טפחיים מעל אדמה

האופה לא האריך במחשבותיו ולא התלבט יותר מדי. הוא ניתר ממקומו וקפץ החוצה. הכל ידעו שבריתחיו עלולה לעלות לו בחייו, אך הוא ביקש, דווקא ברגעיו האחרונים, לזכות את כל קהל-הקודש במצווה.

והנה, כעבור כמה דקות נכנס ר' יואל לבית הכנסת, על שכמו שק עם חלות טריות, והוא מכריז בשמחה "יהודים, טלו ידיכם קודש ובואו וביצעו על לחם משנה, כי שבת היום לאדוננו". והיהודים האומללים, כמו שכחו לפתע איפה ובאיזה מצב הם נמצאים; שמחת המצווה העלתה אותם טפחיים מעל אדמה, והכל נטלו ידיהם וטעמו מהחלות.

ואז התרחש הנס. קצין שהגיע מאי-שם, הודיע לחיילים הגרמנים שעל הגדוד שלהם הוטלה זה עתה משימה חדשה בשדה הקרב, ועליהם לעזוב את המקום מיד. הנאצים הארורים, ששמרו על בית הכנסת, ביקשו ממנו שיאפשר להם לבצע את זממם ולהצית את היהודים, אבל הוא הורה להם לבוא איתו בזה-הרגע... וכך ניצלו כל היהודים.

נס ההצלה הפתאומי, שהתרחש ממש באותו רגע שבו קיימו הכל את המצווה, הביא את קהל יהודי העיריה להאמין באמונה שלימה, שהיתה זו מסירות הנפש של ר' יואל האופה שהצילה את הכלל. מסירות נפש מופלאה שכזו מזככת את האוויר, ומצליחה לסלק גם את מלאך המוות, ועל ידי כך גם את תאוות הרצח של הנאצים.

סיפור עם עניבה על העץ

מי שחושב שמסירות נפש למצוות, נעשית רק בדברים גדולים, טועה. לפעמים די בהקרבה קטנה מאוד של האדם למען השי"ת, וכבר יזכה האיש ההוא לשפע של סיעתא דשמיא.

סיפר לי ת"ח ומורה-הלכה, שהלך פעם בעיר מסויימת וגילה לפתע בד יפה במיוחד המונח על עץ... הוא התקרב למקום ולפליאתו הבחין שמדובר בעניבה. הוא החליט לברר כיצד הגיעה העניבה אל ענפי העץ, והנתונים שעלו בידו, היו מפתיעים.

היה זה המרא דאתרא, רבה של עיר גדולה בארץ ישראל, שבדק את העירוב בערב שבת, וכשהגיע למקום ההוא, התברר לו שחל פסול בלחי של העירוב, וצריך לקושרה.

כיוון שהיה זה זמן קצר לפני כניסת השבת, הוריד הרב את עניבתו

המהודרת מעליו, וקשרה למקום העירוב, וכך הכשיר את הלחי. לפי ההלכה, כדי לשוות לכך קביעות, צריך להשאיר את העניבה במקום העירוב, ולכן וויתר הרב ההוא על העניבה שהיתה כבר ענובה לו בצווארו.

ומה קרה אחר כך?

שמעתי שהרב ההוא חלה בגרונו ובצווארו, ולאחר זמן קצר יצא ממנה בניס-ניסים, עד כדי כך שגם הרופאים לא האמינו שהניסים הללו מתרחשים במציאות.

אני תולה את הדברים האחד בשני. מי שמקריב עצמו למען השי"ת גם בדבר קטן, לכאורה, כמו עניבה הקשורה בצוואר, זוכה אחר כך לצאת ממחלה התוקפת אותו בצווארו.

סיפר מה ששמע מפי-קדשו של מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל

משהזכרנו את העירוב, הבה נשמע סיפור מדהים בענין זה. הגאון רבי מנשה הקטן סיפר מה ששמע מפי-קדשו של מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל. לאחר פטירתו של הגאון האדר"ת בירושלים, בא הרב בן-ציון ידלר לפני רבה של ירושלים, הגאון רבי שמואל סלנט, וגילה את אוזנו שביום בואו של האדר"ת לירושלים, קרא לו ואמר שבליבו מקנן חשש גדול שאולי בהיותו רב בחו"ל נהנה ומְעַל בממון ציבור שלא כהוגן...

האדר"ת הוסיף, מתוך יראה אמינית, שניבעה בקולו, שאולי 'מעל בשליחותו, ונתחייב להשיב, וזה בכלל גזל הרבים שאין לו תקנה אלא לעשות צרכי רבים'.

ולכן - כך סיפר הרב ידלר להגר"ש סלנט - הציע לי האדר"ת לעשות עירוב בירושלים, והוא יקבל עליו את כל הוצאות העירוב לכל ימי חייו... הגאון היתנה עמי לבל אגלה את הענין לאיש, בעוד הוא חי.

וכך היה שבמשך כל שנות שבתו של האדר"ת בירושלים, מימן מכספו את הוצאות העירוב, "ועכשיו", אמר הרב ידלר, "באתי להודיעו את זאת, כי אין מי שישלם עתה את ההוצאות..."

מבהיל לראות עד כמה חששו גדולי ישראל מכל נדנוד של גזל. הרי מתוך כתביו של האדר"ת אפשר לראות באיזו מידה התמסר לקהילתו, ובכל אופן היה בליבו חשש שמא-שלא לא מילא תפקידו כראוי, עד כדי כך שקיבל על עצמו את הוצאות העירוב לכל ימי חייו.

הבנים נעשו מחללי שבת

ואגב, המשך הסיפור - כפי שסיפרו מרן הגרש"ז - היה, שהגר"ש סלנט סיכם בתחילה עם כמה רבני קהילות בירושלים שמעתה תהיה חלוקה שווה בהוצאות העירוב, אבל אחר כך התערבו בענין כמה אנשים וביטלו את הסכמת הקהילות.

וסיים הגרש"ז ואמר בזה הלשון: "יודעני, שהאנשים הללו שמיאנו בהוצאות העירוב, רובם ככולם בניהם נעשו מחללי שבת", וחישב הגרש"ז שמותיהם אחד לאחד.

עד כמה שהיראה מפני הדר-גאון של השי"ת תהיה יותר מוחשית

**האופה לא האריך במחשבותיו
ולא התלבט יותר מדי. הוא נותר
ממקומו וקפץ החוצה. הכל
ידעו שבריחתו עלולה לעלות
לו בחייו, אך הוא ביקש, דווקא
עכשיו, לזכות את כל קהל-הקודש
במצווה. והנה, כעבור כמה דקות
נכנס ר' יואל לבית הכנסת, על
שכמו שק עם חלות טריות...**

חשבתיו וחשבתיו, עד שעלה בליבי רעיון.

"אני אמתין כאן ליד בית הכנסת, עד שתעבור במקום אשה גויה, ואז
אבקש ממנה שתביא לי את הלחם ממקום החלוקה, ובתמורה אתן
לה חלק מהלחם. לאחר שהלחם יגיע אליי, לבית הכנסת, אחביא
אותו כאן במקום-סתר, ובמוצאי השבת אשוב לקחתו..."
"עכשיו אני ממתנה לגויה שתביא לי את הלחם, סיפרה מי שעתידה
להיות הרבנית של אחד מגדולי הרבנים בבני ברק".

הסיפור של השדכן עשה רושם אצל אביו של הגר"י רוט, וכמובן
שבתוך זמן קצר נשברה שם צלחת.

ואנחנו נלמד מכאן מה פירושה של יראת שמים מוחשית. הרי אלף
ואחד תירוצים היו יכולים לעבור במוחה של הנערה הצעירה, כדי
לשכנעה ללכת ולקחת את הלחם, ולטלטלו!

ולמרות הכל היא מרגישה שאם הקב"ה אמר לא לחלל שבת, אזי
אני צריכה להשקיע את מירב המאמצים על מנת להגיע למצב שבו
יהא בידי להביא את הלחם למשפחתי, בלי לחלל שבת.

(מתוך הספר 'שבת בשמחה')

בלבנו, היא גם תשפיע על המעשים שאנחנו עושים. עיקרה של
היראה הוא לחוש, עד כמה שאפשר, את מציאות הקב"ה בעולמו,
ולהגיע להרגשה של ממש שהוא-הוא מנהיג את העולם, ואין בלתי.
רק כך נגיע גם למסקנה ברורה שכאשר השי"ת אומר לנו שדבר
מסויים 'אסור לעשות', אזי מדובר באיסור מוחלט! באיסור שאין
להפר אותו בשום אופן שבעולם! - כי אנחנו יראים להפר את רצונו
של מי שאמר והיה העולם!

שהרי בכך מתממץ ההבדל העיקרי בין מי שיראתו היא יראה
מוחשית, ובין היהודי 'שלמד בחיידר' שצריך לירא מהשי"ת. בעוד
שהראשון ישתדל בכל כוחו לעמוד בעוז ובאמונה נגד כל הפיתויים
לעבור על רצונו של הקב"ה, הרי שהשני יתפתה מכל דבר קטן. כל
קושי העומד בדרכו, וכל מחסום זניח פוגם כבר בשמירת המצוות
שלו.

מעשה מופלא שהתרחש אצל הרבנית רוט

הגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל סיפר מעשה מופלא שהתרחש אצל
הרבנית רוט, זוגתו של הגאון רבי יוסף רוט זצ"ל, מייסד מוסדות
'בית דוד' בבני ברק.

כאשר הציעו אותה, כנערה, לשידוך במשפחת רוט, התעניין אביו
של הגר"י רוט אצל השדכן במעשיה ובתכונותיה של הבת המוצעת.
אנחנו מדברים על תקופת מלחמת העולם השנייה, כשמשפחת רוט
התגוררה בחו"ל.

כיצד אטלטל בלי עירוב?

אחד הסיפורים שסיפר השדכן לאבא היה כדלהלן. בשבת-קודש
אחת, עברתי ליד בית הכנסת בעיירה, וראיתי נערה צעירה ממתנה
בחוץ בקור עז. כאשר שאלתי למי היא מחכה בקור שכזה, השיבה
לי שבגלל המחסור בלחם בימי המלחמה, מחלקים השלטונות
לחמים בקצבה מצומצמת מאוד.

"אתמול", ממשיכה הנערה לספר, "קיבלנו הודעה שהחלוקה
תתקיים היום, בשבת-קודש, במקום פלוני". למותר לציין עד כמה
היתה פת זו חשובה לחיותה של כל משפחה, בתנאי הרעב האיומים
ששררו באותה תקופה.

"אבא שלח אותי שאקח את הלחם", סיפרה, "אבל אני נתקלתי
בבעיה: כיצד אטלטל את הלחם בחוצות העיירה, שאין בה עירוב?
עמדתי וטכסתי עצה מה לעשות כדי לא לעבור על חילול שבת.

האזינו לתוכנית 'הפותח בכל יום' בקו השיעורים של דרשו

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

077-2222-666 שלוחה 31

כשמוע המנהל המסור של בית-הספר רבי שרגא סיני זצ"ל, את טוב לבו של תלמידו הקשה, משך בחזקה בשערות זקנו וצווח: "אוי לנו שלא הכרנו אותו עד עכשיו. שמונה שנים הוא לומד אצלנו ולא הכרנו את לבו הטהור והרחמן. רק את הרע שבו ראינו"

מעט מזער מעבודת-הקודש של חינוך ילדי ישראל, של הגאון רבי משה טורק זצ"ל

וַיֹּאֲלֶהֶם תֹּאמֶר אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל (ויקרא י"ז, ח')

צעירים, הצליח רבי משה לפתור בעיות רבות ביעילות ובמקצועיות. הוא שפע רעיונות מקוריים והצעות מעשיות. כל מי שהתייעץ עמו, שמע דבר חידוש; רכש תיאוריות, שיטות-פעולה ועצות מעשיות שלא ידע קודם. גם אם שמע דברים 'פשוטים' שכבר ידע, כשאלו יצאו מפיו של המחנך המנוסה, הם קיבלו תוקף ומידת-הארה שלא היתה בהם קודם.

רבי משה עורר תמיד כי כל מי שמקבל על עצמו לאלף ולהורות תינוקות של בית רבן, חייב להיות מודע לחשיבות והאחריות שבמלאכת הקודש. ללמד תורה לתשב"ר זה 'מעמד הר סיני' שלהם. הם כמקבלי התורה מפי המלמד. על הרב המלמד לדעת שהוא שונה להם "תורת חיים". הגמרא בחגיגה (ג, ב) אומרת: "למה נמשלו דברי תורה לדרבן? לומר לך, מה דרבן זה מוכין את הפרה לתלמיה להוציא חיים לעולם - אף דברי תורה מכוונים את לומדיהן מדרכי מיתה לדרכי חיים". מי שמאלף את תלמידיו בתורה הוא מנהיג רוחני המכוונם ל"דרכי חיים" ומעצב את כל דמותם.

הוא סיפר, כי היה נוכח פעם באסיפת מחנכים בפתח-תקוה, שבראשה עמד המשגיח הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל, ואת דבריו הוא פתח ברטט במילים הבאות: "יראתי בפצותי שיח... אני עומד כאן וחושש לדבר..."

וביאר: "סבורים אתם שאני עומד לדבר רק לפני כמה עשרות מחנכים... לא ולא! אני עומד כאן, ורואה למול עיני אלפי ילדים! כל תלמידים בהווה, וכל התלמידים שיבואו במהלך השנים, כולם תלויים בגישה שלכם למלאכת החינוך. מי יודע אצל מי מכם יופקד

עשרות שנותיו של רבי משה טורק בעבודת-הקודש של חינוך ילדי ישראל, הוציאו לו שם ומוניטין של מחנך בה"א הידיעה, ושל בר-סמכא מובהק בתחום החינוך, והציבו אותו בכותל המזרח של המחנכים הדגולים בדור האחרון, שיצא שםם בהעמדת תלמידים לשם ולתפארת.

אנשי חינוך רבים; מורים, מנהלים, מפקחים, ראשי-ישיבות לצעירים, משגיחים, כמו גם הורים לילדים מתקשים ובחורים מתמודדים - סרו לביתו ליטול ממנו עצה ותושיה ולשמוע את חוות-דעתו בלבטים ובשאלות שעל סדר יומם. ורבי משה, בצדקת-דרכו וטוב-עיניו וליבו נענה לכולם בנועם, בסבלנות ובאורך-רוח. השתדל לכוונם אל האפיק הנכון, ולהחכימם בעצותיו והדרכתיו הנבונות. כך במשך עשרות שנים, עד זקנה ושיבה מופלגים, היה תל-תלפיות שרבים פונים אליו.

שעות רבות הקדיש מזמנו כדי לשבת על המדוכה בבעיות חינוכיות רגישות, בצוותא עם גדולי-תורה ואישי-חינוך נודעים, שסמכו על טוהר-ליבו, נפח-שכלו ונסיגו רב השנים, ונתנו בו את אימונם המלא. כדוגמת: הגאון רבי גדליה נדל זצ"ל, מחשובי תלמידי ה'חזון איש', ומלפנים מראשי כולל 'חזון איש'; הגאון רבי צבי מרקוביץ זצ"ל, ראש ישיבת קרלין ורב העיר רמת-גן; הגאון רבי שרגא פייבל שטיינברג זצ"ל, מראשי ישיבת 'תפארת ציון' ומחשובי תלמידי ה'חזון-איש'; הרה"ג רבי מאיר מונק זצ"ל, מנהל ת"ת 'תורת אמת'; הרה"ג רבי אברהם יוסף וולף זצ"ל, מנהל סמינר 'בית יעקב' בני-ברק ועוד

היו גם מחנכים שסיפרו כי באו אליו בשליחות גדולי ישראל עיני-העדה; ראש הישיבה מרן הגרא"מ שך זצ"ל, ראש הישיבה מרן הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל ועוד אחרים. הם שהכירו את רבי משה כאיש חינוך ותיק ועתיר-נסיון וכבעל עקרונות מוצקים והשקפת עולם בהירה, ובכווחו להשיב על אתר תשובה כהלכה שאין בה סטיה כמלוא-נימה מדרך אבותינו. כבר הוזכרה התבטאותו של הרב שך אודותיו באוזני רבי אברהם ישראל גומבו שליט"א, מנהל ת"ת 'קרלין-סטולין' ויו"ר ארגון 'אחיה' בבני-ברק: "לך תתייעץ עם רבי משה טורק בכל דבר, הוא מוסמך בחינוך עוד מה'חזון איש'..."

בכישוריו הפדגוגיים ובתבונתו העמוקה בהלך-נפשם של מתחנכים

"סבורים אתם שאני עומד לדבר רק לפני כמה עשרות מחנכים... לא ולא! אני עומד כאן, ורואה למול עיני אלפי ילדים! כל תלמידיכם בהווה, וכל התלמידים שיבואו במהלך השנים, כולם תלויים בגישה שלכם למלאכת החינוך. מי יודע אצל מי מכם יופקד גדול הדור הבא. אולי בכיתתו של אחד מכם יצמח רבי עקיבא איגר, חתם סופר, חפץ חיים...

בתחום, היה רבי משה מייזעץ לפעמים להורים שיתנו מתנות למלמד - כדי שתיכנס בלבו אהבה אל הילד.

ילד שמתחנך על ידי מכות וצביטות, לא יזכור את נעימות החוויה ואת מתיקות הלימוד. בזיכרוננו יחקקו רק העונשים. אבל עלינו לחנך ל"לשמוע ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה". ברוקח (הלכות חג השבועות אות רצו) כתוב שילד הנכנס ללימוד התורה לוחך אותיות של דבש ופורסים לו עוגת דבש. זו דרכה של תורה. הרמב"ם (הל' ת"ת ב, ב) כבר מתיר הכאה ב"רצועה דקה" כדי "להטיל אימה", כלומר להשיג משמעת, אך לא "הכאת אויב" בשוטים ובמקלות. אין זה עיקר דרך החינוך. המטרה בחינוך היא להעניק טעם בתורה ומצוות. הדבר אפשרי רק באמצעות אהבה. דליים של אהבה.

למצוא עבור כל תלמיד שפה משלו

רבי משה היה מצטט הגדרה מרשימה ששמע ממורו ורבו הגה"צ רבי חיים זאב פינקל זצ"ל. לדבריו, סבו, ה'סבא מסלבודקה', דיבר בשיבתו עם שלוש מאות בחורים - בשלוש מאות שפות. עם כל תלמיד דיבר בשפתו.

זו אומנות המחנך! עליו לגשת לכל ילד ולכל נער בשביל המוליד אליו. להתאים את החינוך לאופיו ולפתח את תכונותיו שלו.

רבי משה שמע מבוחן בתלמוד-תורה, שהיה תלמיד שבמשך כל השבוע לא פתח את פיו וגם בבחינות התעטף בשתיקה ולא היה משיב לשאלות. באותה כיתה למד תלמיד אחר, מוצלח מאד, שתמיד הכין את עצמו למבחן, ובעבורו הכין ה'בוחן' שאלות מסובכות במיוחד. אך הנה, היחיד שענה על השאלות האלו היה התלמיד השתקן. דווקא הסגנון הזה הצליח לפתוח את לבו הסגור.

המשך בעמוד 28

גדול הדור הבא. אולי בכיתתו של אחד מכם יצמח רבי עקיבא איגר, חתם סופר, חפץ חיים... את גודל השפעת המחנך על תלמידו אין לשער. בדיבור אחד שלי בכינוס הנוכחי, ביכולתי להשפיע על גורלו של גדול הדור הבא, ואולי של כל הדור ההוא. אם כן זהו פחד עצום לדבר! לפיכך - יראתי!"...

רבי משה היה משנן תמיד את ששמע מפי ראש ישיבת פוניבז', מרן הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל: "מחנך שאינו מרגיש את ערך ומעלת תפקידו, אסור לו לעבוד בעבודת קודש זו". אם אין ערך, אין אחריות.

ומתוך כך אתה למד על גודל הזכות ללמד דרדקי.

רגיל היה רבי משה לצטט את דברי הזהר הקדוש (זהר חדש לך לך מב, ב) המדבר בגודל מעלת מלמדי תינוקות, שהועתקו בספר 'יסוד ושורש העבודה'. זו לשונו: "אמר רבי תנחום: בוא וראה כמה חביבה התורה לפני הקדוש ברוך-הוא, שבשבילה זוכה האדם לחיי העולם הבא, וכל המלמד תורה לאחרים, יותר מכולם. בוא וראה מה כתיב כאן: 'ואם אקח מכל אשר לך' - אותם הרשעים הראויים לך, 'בלעדי רק אשר אכלו הנערים' - חוץ מאותם המורים תורה לאחרים ולתינוקות, ששכרם כפול; דאמר רבי יצחק: המלמד תורה לתינוקות - דירתו עם השכינה... ואמר: 'רק אשר אכלו הנערים' - חוץ מאותם אשר לימדו לנערים תורה. 'וחלק האנשים אשר הלכו איתי' באותו העולם, תדע שאחזיק בהם ולא אתנם לך אף על פי שראויים ליענש!"

והיה רבי משה ממחיש: מגיע יהודי לשמים ומתייצב לפני בית דין של מעלה. פוסקים את דינו לגן-עדן, אך תחילה עליו להזדכך ביסורים בגלל חטאים שנכשל בהם. כשהוא מוקף מלאכי חבלה נלקח היהודי לגיהנום, אך לפני השערים ממתיין אברהם אבינו. דמותו ממלאת את הפתח והוא אינו מניח למלאכי החבלה להכניסו פנימה! מדוע? כי יהודי זה היה מלמד תינוקות. הוא ממשיך דרכו של אברהם אבינו המצווה את בניו אחריו לשמור דרך ה'!

אף אם מדובר במלמד 'פשוט', שלצד מקצועו היה אדם רגיל שנכשל בעבירות, העובדה שהוא מלמד תינוקות תציל אותו.

חינוך באהבה

חינוך מתוך קרבת-דעת הוא תנאי להצלחת המלמד. ולא רק תנאי, אלא הבסיס של מלאכת החינוך. ידוע שמרן ה'חזון איש' זצ"ל אמר לראש הישיבה מרן הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל, כי התנא באבות (א, יב) מסדר את דבריו "אוהב את הבריות. ומקרבן לתורה"; ראשית, יש לאהוב, ועל ידי כך מקרבן לתורה. החינוך עובר דרך צינור של אהבה. המלמד צריך ליצור משמעת מתוך אהבה ויראת-הכבוד, ולא מתוך יראת-העונש.

באסיפת מחנכים אמר רבי משה שלא מצא דרך חינוכית זולת אהבה, ועוד אהבה, ושוב אהבה. ואהבה זו עליה לשאת אופי של אהבת אב לבנו. אבא מתנהג עם בנו בתקיפות לעתים, אבל על זו מסוככת אהבה בלתי נסתרת. גם בעת ביקורת צריך שהילד ירגיש שבסופו של דבר: "על כל פשעים תכסה אהבה" (משלי י, יב).

אצל מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל ניגש פעם בעל תפילה, שהתפלל באופן עילג עד שהצחיק את כל המתפללים מאחור. והנה במשך כל התפילה עמד הגאון ברצינות, ולא הוציא אפילו שחוק קל מפיו. לאחר התפילה ניגש אליו תלמיד אחד ושאל: "למדנו רבינו, היאך הצלחתם לעמוד כך מבלי למתוח את השפתיים לצדדים?" השיב לו הגאון...

הגה"ח רבי שמעון שפיצר שליט"א, על אהבת ישראל ואהבת ה' שאחוזים ודבוקים זו בזו

"ולא תוננו איש את עמיתו" (ויקרא כ"ה, ז')

בפרשה זו נאמר (כה, ז'): "ולא תוננו איש את עמיתו ויראת מאלוקיך כי אני ה' אלוהיכם", ופירש רש"י: כאן הזהיר על אונאת דברים, שלא יקניט איש את חברו ולא ישיאנו עצה שאינה הוגנת לו, לפי דרכו והנאותו של יועץ. ואם תאמר, מי יודע אם נתכוונתי לרעה, לכך נאמר ויראת מאלוקיך, היודע מחשבות הוא יודע. כל דבר המסור ללב, שאין מכיר אלא מי שהמחשבה בלבו, נאמר בו "ויראת מאלוקיך".

והנה דבר זה נוגע בפרט בימים אלו, ימי הספירה, באשר אנו אבלים בהם על תלמידי רבי עקיבא שנפטרו על שלא נהגו כבוד זה בזה. והנה במקורות חכמינו ז"ל (בבא מציעא נח, ב) אנו מוצאים שהפליגו בחומרתה של אונאת דברים עד שאמרו שהיא חמורה יותר מאונאת ממון!

אכן לפעמים נמנעים בני אדם מלעסוק בענין איסור אונאת דברים, מפני שיודעים שדברי חז"ל שנאמרו בענין חריפים ושנונים עד למאוד, וחוששים על לבם ונפשם. ומעוד טעם אחר הם נמנעים מכך, מפני שהנזהרים מאונאת דברים, הם בדרך כלל אנשים שיש להם מדרגה גדולה של יראה, ומה נעשה ובימינו מרחיקים את העבודה המיוסדת על היראה, ומקרבים את העבודה המיוסדת על האהבה.

אהבת ישראל מתוך אהבת ה'

אמנם העצה היעוצה היא להיזהר מאונאת דברים מתוך האהבה ולא מתוך יראה, כי הנה התורה אמרה "ואהבת לרעך כמוך", וגילו לנו צדיקי עולם זיע"א שאהבת ישראל ואהבת ה' אחוזים ודבוקים זו בזו והאחת גורמת לשניה שתבוא - הנוטע אהבת ישראל בקרבו, ממילא יבוא ממנה לאהבת ה', והנוטע אהבת ה' בקרבו, ממילא יבוא ממנה לאהבת ישראל.

יאמר האדם לעצמו: הלא כל מי שהוא מזרע יהודי, בין חכם ובין טיפש, בין נאה ובין מכוער, בנו של הקב"ה הוא, והוא אוהב אותו אהבה נצחית. ואם כן אעשה את כל אשר לא-ל ידי, כדי שלא להעליבו או לצערנו, כי אם אעליב אותו או אצער אותו חלילה,

אקלקל בזה את אהבת האב. ואדרבה, אעורר בלבי אהבה גדולה אליו ובזה תגדל האהבה גם ביני לבין מלך מלכי המלכים הקב"ה.

הרגל נעשה טבע

אם נתבונן סביבנו נראה, שכל הלומד איזה מקצוע של חולין, כיון שהוא נכנס עמוק למלאכת עבודתו, אין הוא צריך יותר לחשב בכל רגע היאך להפעיל את ידיו ואת רגליו, אלא הללו עושים את פעולתם כמו מאלוהים. ולדוגמא: בשמחת נישואין אפשר לראות את האיש המנגן באצבעותיו על הפסנתר (piano) ומשמיע קולות של שירה וזמרה, המלווים בקולות של צלילים מצלילים שונים, תופים ומחולות. והנה אם יביט עליו אי מי שלא למד חכמת המוסיקה מעולם, יעמוד כמשתומם בראותו איך הוא מעביר את אצבעותיו ברגע אחד מהכא להתם ומהתם להכא, ויתפלא איך הוא מסוגל לאמץ כל-כך את מוחו ואת ידיו. אך אם יביט עליו אחד שלמד חכמת המוסיקה, לא יראה בזה כל חידוש, וידע שלאחר שהתרגל האיש לנגן באצבעותיו על הפסנתר, אין הוא זקוק לאמץ כמעט לא את מוחו ולא את ידיו, כי הם פועלים את פעולתם כמו מאלוהים, עד שיוכל שיוכל אפילו להתעסק בדברים אחרים בו בזמן שהוא מנגן. כן הדבר במי שלומד לנהוג במכונית (car), בתחילה יצטרך להיכנס לזה בכל כוחו ומוחו, ויזדקק לחשוב הרבה על כל תנועה שהוא עושה, היאך לפנות ימינה, היאך שמאלה והיאך לנסוע אחורה.

אך לאחר שיתרגל לנהוג במכונית, יוכל לעשות כל הפעולות בלי לחשוב כמעט, ויכול אפילו לעשות כמה פעולות בבת אחת.

זהירות בלי שום מאמץ

יש ואנשים מתלוננים: היאך אוכל להיזהר בדיבורי שלא יבוא על ידיהם צער לאף אחד בעולם? הלא איש בין אנשים הנני ומשוחח עם חברים וקרובים לפי תומי - ומה אעשה ותמיד, בכל מה שאדבר, יהיו אנשים שייעלבו ממנו. וכי תחפוץ שאשתוק או שאומר רק פרפראות על הפרשה?! והלא גם אם אומר פרפראות על הפרשה יתכן שייעלבו ממני אנשים, באשר בחרתי בפרפראות שמקורם קדוש בגדולי הדור שאינם נמנים על גדוליהם...

אולם התלונות שלו באות רק מפי אנשים שלא הכניסו את עצמם לעולם של אהבת ישראל, כי המכניס את עצמו לעולם של אהבת ישראל, אין הדבר קשה לו כלל. אדם כזה יכול לדבר עם כל בני דורו יום אחר יום ולא ייפגעו ולא ייעלבו ממנו כלל, שהרי ממילא ובלי שום מאמץ יבחר באותן פרפראות השוות לכל נפש, ובאותן מילים המתיישבות על לב שומעיהן.

אצל החפץ חיים זה לא היה קורה

באחד מימי ראש השנה, בעת ההפסקה שלפני קריאת התורה, עבר אחד עם כוס מלא שוקו בידו ונשפך ממנו מעט על טליתו של הגה"ח רבי אברהם אויערבאך שליט"א. התחיל רבי אברהם להתרעם, אך לא על טליתו שלו שהורטבה בטופח על מנת להטפח והוכתמה בכתם חום, אלא על שמרוב הדוחק שהיה בבית הכנסת נגעה טליתו בטלית של זולתו והתלכלכה אף היא. בניו ניסו להניח את דעתו באמרו לו שזה אונס גמור. אמר להם רבי אברהם בזה הלשון: "אצל החפץ חיים, דבר כזה לא היה קורה!"

החפץ חיים נכנס כל כולו לעולם של אהבת ישראל, ונשמר מכל משמר שלא לפגוע בכבוד הזולת, ולכן אצלו זה לא היה קורה. מדוע אצלו זה לא היה קורה? הרי מדובר באונס גמור! אינני יודע, אבל זה לא היה קורה. כי זוהי המציאות - הנכנס לעולם של אהבת ישראל, מוחו פועל ממילא באופן שאינו פוגע בזולתו.

אין להכחיש שבתחילה יצטרך האדם לעמול הרבה, כדי להכניס את עצמו לעולם של אהבת ישראל, וכדרך שהלומד לנהוג במכונית או לנגן בפסנתר צריך בתחילה לעמול הרבה, וכבר אמרו חז"ל (ראה רש"י שמות יט, ה) "כל ההתחלות קשות". אך לאחר שיתרגל האדם וייכנס לתוך עולם זה, יעברו לו חייו ובלי שום מאמץ יכבד את זולתו ולא יצער שום אדם באשר הוא.

החשבון ששמר את הגאון מן הצחוק

אצל הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל ניגש פעם בעל תפילה, שהתפלל באופן עילג עד שהצחיק את כל המתפללים מאחור. והנה במשך כל התפילה עמד הגאון ברצינות ולא הוציא אפילו שחוק קל מפי - שעה שכל המתפללים התגלגלו מצחוק. לאחר התפילה ניגש אליו תלמיד אחד ושאל: "למדנו רבינו, היאך הצלחתם לעמוד

כך מבלי למתוח את השפתיים לצדדים?" השיב לו הגאון: "ראה בני! בשעה שהתעורר בי הצורך לצחוק, נזכרתי במה שאמרו חז"ל (אבות פ"ג מ"א): המלבין פני חברו ברבים אע"פ שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעולם הבא". אמרתי לעצמי שאם אוציא מפי אפילו צחוק אחד, כל כרכי חזון יחזקאל שהוצאתי ילכו לאיבוד - ולא צחקתי!"

כך הם פני הדברים. גדולי העולם שהכניסו את עצמם לעולם של אהבת ישראל, עמדו בניסיונות הקשים ביותר, ומעולם לא פגעו באיש. ואם היה קשה להם, היו מזכירים לעצמם מאמר אחד ממאמרי חז"ל וניצולים מן המכשול.

תוספת קדושה לעוצר את פיו

והנה נוסף לכל זה, כדאי מאוד לשנן מה שאמרו חז"ל שכל מי שבאה עבירה לידו וניצול הימנה נחשב לו כאילו עשה מצוה, וכן כדאי לשנן מה שאמר הרה"ק בעל 'בית אהרן' זיע"א מקארלין, על הפסוק (ויקרא טז, יט) "וטהרו וקדשו" ששניהם עולים הן על מצוות עשה והן על מצוות לא תעשה, כי גם על-ידי קיום מצוות עשה זוכים לתוספת טהרה, וגם על-ידי ההימנעות מן העבירה זוכים לתוספת קדושה.

וכשנזכור כל זה יהיה לנו יותר קל להיזהר מלפגוע באחרים, כי נרגיש בלבנו משעה שאנו עוצרים במילים כדי שלא לצער את זולתנו, שאנו כאילו מקיימים בכך מצוה בקום ועשה, ומוסיפים אהבה על אהבה בינינו לבין לאבינו שבשמים.

להעפיל אל פסגת המדרגות

סיפר לי יהודי אחד, שפעם שאל את הגאון רבי עזריאל טויבער זצ"ל: אם אנו רואים בימינו שבלחיצה אחת יכול האדם לשקוע בשאל תחתית, הלא בוודאי מוכרח הדבר שיוכל האדם גם להעפיל לפסגת המעלות בלחיצה אחת, שהרי זה לעומת זה עשה האלוקים, ומדוע אפוא אין אנו מוצאים דבר זה? והשיב לו הגאון על אתר: "בוודאי יש, כי כפי שהלוחץ לחיצה אחת שוקע בשאל תחתית, כמו כן מי שנמנע ואינו לוחץ לחיצה זו, מעפיל לפסגת המדרגות".

תשובתו של הגאון נכונה להפליא גם לענייננו. אם חז"ל אמרו שהמלבין פני חברו ברבים מאבד ברגע אחד את כל אשר לו, הלא מוכרח להיות שיוכל האדם להרוויח עולם ומלואו ברגע אחד, והיכן היא היכולת זו? הוי אומר: בצדו השני של המטבע, דהיינו במי שעוצר את עצמו בשעת ניסיון, ומונע את עצמו מלהלבין פני חברו. והלא כן אנו מוצאים תמיד, שככל שהאיסור חמור יותר, כך הנמנע ממנו מתקדש ומתגדל יותר, וכמו שאמרו לענין עריות שהיא מג' עבירות החמורות - כל שאתה מוצא בו גדר ערווה, אתה מוצא בו קדושה.

על מה מסתכלים בשמים

כשנשא הרב רבי שלמה פרישטיק זצ"ל את נכדתו של הרה"ק רבי שלמק'ה מזוועהיל זיע"א, בא לשאול את זקנו היאך להתנהג לענין

"כשסיימו ניגשו בזה אחר זה להראות למורה את פרי עבודתם. הראשון הגיש בגאווה גלויה את ציורו לעיני כל חבריו. המורה התבונן בציור וענתה קדרות נראתה על פניו. בקול רם אמר: בזוויות לא פעלת לפי הכללים שנלמדו!!! ובלי להסס קרע את ציורו לעיני כולם..."

שיחה מרתקת עם הרב ישראל חיים בלומנטל שליט"א, עורך העלון המרתק 'כיצד מוכיחין' שמסביר למה הוא מרבה לכתוב סיפורים בעלון, וכיצד באמת מקיימים מצוות תוכחה באופן יעיל ואפקטיבי

צוות 'לקראת שבת'

"הוכח תוכיח את עמיתך" (ויקרא י"ט, י"ז)

בתקופה האחרונה החל להופיע עלון מעניין העונה לשם 'כיצד מוכיחין', וכשמו כן הוא, העלון עוסק בעיקר במצוות 'הוכח תוכיח', כשהוא מביא סיפורים ואמרות טהורות מגדולי ישראל לאורך הדורות, בעניין מצווה חשובה זו, ובעיקר באופן הנכון שבו יש לקיים אותה.

פנינו לכותב העלון, הרב ישראל חיים בלומנטל שליט"א מירושלים עייה"ק, וביקשנו לשמוע ממנו מעט על הנושא ועל הבשורה שהוא מעוניין להביא במסגרת פרסום העלון השבועי.

הרב בלומנטל, כך התברר לנו, נוהג להשיב על כל שאלה על ידי סיפור של מעשה, שפותר את השאלה ומסיר את התמיהה. וכך הוא מספר לנו:

"מעשה בבחור ישיבה כשרוני מאוד, שהיה רגיל לקרוא כל יום את העיתון היומי, וקרא את כל הידיעות בעיון רב, עד שהשקיע את ראשו ורובו בענייני הפוליטיקה בארץ ובעולם, ולכן לא הצליח להיות שקוע בלימוד כדבעי.

נודע הדבר לחזון איש. מכיון שהיתה לו היכרות עם הבחור, קרא לו ואמר: מכיון ששמעתי שאתה קורא בכל יום את העיתון, אנא, בא אלי וספר לי את החדשות בכל יום.

הבחור שמע את הבקשה ולא ידע מה לעשות עם עצמו, הוא הרגיש מאוד בזוי לעמוד מול החזון איש שכל כולו תורה, ולהתחיל לספר לו את כל ההבלים הכתובים בעיתון...

אבל החזון איש לא ויתר לו, וכבר בבוקר המחרת שלח שליח לקרא לו שיבוא מיד כי הוא כבר מחכה לשמוע את החדשות...

כך הלך הבחור כמי שכפאו שד, וסיפר לו את החדשות בשפה רפה ופנים נפולות, עד שהרגיש בעצמו בזיון רב לקרוא את העיתון ולעסוק בחדשות הכתובות שם, עד שיום אחד הזניח לגמרי את קריאת העיתון ושקע ראשו ורובו בלימוד הגמרא."

ולמה באמת הוא מדבר רק באמצעות סיפורים? גם לשאלה הזאת יש לרב בלומנטל תשובה מן המוכן, באמצעות סיפור כמובן:

"מעשה ברב שהתארח בשכונה ירושלמית ידועה בשבת. הוא

התבקש לשאת דברים בין קבלת שבת לערבית, כנהוג במקומות רבים. ואכן נעתר לבקשה והציבור האזין לדבריו ברוב קשב... באותו שבוע ביום רביעי פגש בו אחד המתפללים.

"הוא פנה לרב ושאלו: בדרשת ליל שבת שאלת כך וכך, אך אינני זוכר מה הייתה תשובתך. התואיל בטובך להזכירני?"

"השיב לו הרב: לצערי, אני אינני זוכר אפילו ששאלתי שאלה זו בדרשה. אבל אני זוכר סיפור שסיפרתי בגמור הדרשה.

"מיד הגיב הלה: זו לא חכמה! את הסיפור גם אני זוכר..."

מוסיף הרב בלומנטל: רעיונות רבים נכתבו בספרים על פרשיות התורה. אבל כדי להטמיע את הדברים בלב הציבור, צריך המחשה בסיפור עסיסי...

וכבר אמר המגיד הירושלמי הנודע רבי שלום שבדרון זצ"ל: לא המדרש עיקר **אלא המעשה**... - המעשה שסיפרתי בדרשה, הוא זה שיישאר בזיכרונם של השומעים.

"העלון 'כיצד מוכיחין' יוצא לאור עקב המצב שנוצר בדור שלנו - קשה מאוד להוכיח...", אומר הרב בלומנטל וממהר להוסיף: "למעשה זה לא רק בדור שלנו, המצב הזה התחיל כבר לפני אלפי שנים, כמו שאומרת הגמרא במסכת ערכין: **"אמר רבי אלעזר בן**

עזריה תמיהני אם יש בדור הזה שיודע להוכיח". אם אין מי שיודע להוכיח, קל וחומר שאין מי שירצה לקבל תוכחה...

"אבל אם התוכחה באה בדרך רכה, עם סיפורים מעניינים, על ידי העברת מסרים באופן כללי ולא בהתקפה ישירה נגד האיש שאותו אנחנו מוכיחים, ההשפעה שלה הרבה יותר אפקטיבית וחיובית.

"אחד מתלמידי 'תלמוד תורה עץ חיים' בירושלים, היה הילד אברהם בהר", לימים מחנך דגול ובעל שם. את הצלחתו בחינוך תלה במשיגה של תלמוד התורה, הלא הוא הצדיק הירושלמי רבי אריה לוי זצ"ל.

"וכך סיפר (מופיע בספר דרך אבות): עוני גדול היה מנת חלקם של מרבית תושבי ירושלים באותם הימים. ילדים רבים שלמדו בת"ת עץ חיים, היו אוכלים ארוחת צהרים בחדר האוכל של הת"ת. לרבים מהם היתה זו ארוחתם היחידה ביום...

"בהיותו ילד, התייתם מאביו. את ארוחת הצהריים היה אוכל בחדר האוכל של 'עץ חיים'. בראש חודש נהוג היה לחלק לתלמידים 'פודינג' בטעם שוקולד. אברהם התלהב מאוד מהפודינג, שהיה מצרך יקר ונדיר באותם הימים, ובמיוחד לילד עני כמוהו. על כן, פעם אחת כשסיים לאכול את מנתו, נעמד שוב בתור כדי לקבל מנה נוספת. המחלק הבחין בכך וסטר לו על פניו...

"תגובת הילד על העלבון הצורב והפומבי היתה נועזת - מתוך סערת רגשות וחוסר מחשבה הוא בעט בחוזקה בשולחן והפיל את סיר הפודינג על הרצפה, עם כל תכולתו שנשפכה אנה ואנה... אם לא נותנים לי - שלא יתנו לאף אחד...

"לאחר מעשה התחרט מאוד ומחשבות אימה רצדו במוחו על העונש הקשה שיקבל. הוא חשש שיסולק מהתלמוד תורה עולמית. מרוב פחד, לא הצליח להירדם באותו לילה...

"למחרת נגש אליו רבי אריה לוי ושאל: האם נכון שכך עשית אמש? "כן, השיב הילד בבושת פנים. "ומדוע? שאל רבי אריה.

"הילד השיב שמאוד רצה מנה נוספת מרוב חיבתו לפודינג שוקולד, ולכן נעמד שוב בתור.

"חזר רבי אריה ושאל בקול נוקב: "האם תעשה כך שוב?"

"לא! לעולם לא! הבטיח הילד נחרצות.

"כשהרגיש רבי אריה שהילד הבין את חומרת מעשהו, הושיב אותו לצידו ואמר לו בחמימות ובטון אבהי: "אתה יודע, גם אני מאוד אוהב פודינג שוקולד..."

"הוא קם ממקומו והוציא מהארון... שתי מנות פודינג שוקולד, אחת העניק לילד ואת השניה לעצמו, וכך ישבו הרב ותלמידו ואכלו יחד פודינג.

"מחווה זו", סיפר לימים הרב בהר", "האירה ממש את חיי. מאז גמלה בלבי החלטה שגם אני אעסוק בחינוך. ראיתי כיצד מחנך טוב יכול לשנות חיים של תלמיד".

"אם בעניין של חינוך וענישה עסקינן, אני רוצה לשתף את הציבור

עם סיפור מצמרר ששלח לי אחד הקוראים, ואני חושב שממש מצווה לפרסמו, אומר הרב בלומנטל:

"בתלמוד התורה 'שארית ישראל' בפתח תקוה, הגיעו ביום ראשון אחד, שני ילדים-אחים לת"ת כבכל יום, וסיפרו כבדרך אגב לחבריהם על החוויות של יום האתמול, הלא הוא יום השבת? מתוך דבריהם הסיקו התלמידים האחרים שבביתם של שני האחים, לא שומרים שבת, רחמנא ליצלן.

"עד מהרה הגיעה הידיעה לחברי 'ועד ההורים', אשר הזדעזעו מחילול השבת והחליטו לסלק לאלתר את שני האחים מתלמוד התורה.

"הסופר רבי משה שיינפלד זצ"ל שהיה מעורה במתרחש, התאמץ ואף הצליח להשעות את ביצוע גזר הדין החמור, עד שילך להיוועץ במרן ה'חזון איש' כדת מה לעשות באותם שני אחים.

"ה'חזון איש' שמע את הסיפור, השפיל את עיניו והרהר דומם במשך כחמש דקות רצופות. "היה זה מחזה נדיר ויוצא דופן" אמר לימים רבי משה שיינפלד, "דרכו של החזון איש היתה לחרוץ דברים ולהכריע מיידית בלא להשתנות".

"לאחר חמש דקות התנער ה'חזון איש' משרעפיו, הרים עיניו אמר: "חיפשתי והפכתי בכל התורה כולה ובחנתי בפרוטרוט את כל צורות הענישה למחלל שבת, ולא מצאתי שאסור ללמד תורה לבניו..." (מתוך ספר בנין נפש האדם)

"ואם הגענו לכאן", מוסיף איש שיחנו, "אני רוצה להשלים בעוד סיפור, שהוא אומנם רק משל שלא היה ולא נברא, אבל יש בו מסר מאוד מאוד אמיתי ומאוד מאוד חזק, וגם אם המשל לא היה ולא נברא, הנמשל שלו היה גם היה למרבה הצער, ואני מאוד מקווה שלא יהיה בעתיד שוב...

"מעשה בצייר אומן איטלקי, שכל ציור שלו נמכר בעשרות אלפי דולרים!!!

"ביום מן הימים החליט לפתוח בית ספר לאומנות, להכשיר ציירים וללמד את רזי המקצוע. לאחר פרסום רחב, הגיעו אליו כמה מאות נערים מרחבי העולם אשר ראו את עתידם כציירים מוצלחים ומזהירים. הוא פתח כמה כיתות והחל ללמד.

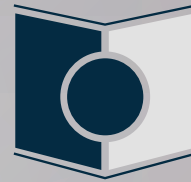
"לאחר כחודש, ערך מבחן מסכם כדלהלן: כל תלמיד נדרש לצייר ציור התואם לכל הכללים שנלמדו במשך החודש.

"התלמידים ישבו בחריצות והוציאו מתחת ידיהם ציורי פאר מקצועיים ומרהיבי עין!

"כשסיימו נגשו בזה אחר זה להראות למורה את פרי עבודתם.

"הראשון הגיש בגאווה גלויה את ציורו לעיני כל חבריו. המורה התבונן בציור וענתה קדרות נראתה על פניו. בקול רם אמר: בזויות לא פעלת לפי הכללים שנלמדו!!!

"בלי להסס קרע את ציורו לעיני כולם (!!!) והורה לו לצייר מחדש ולהקפיד על כל הכללים שנאמרו! בינתיים נגש התלמיד השני. אף הוא הגיש את ציורו בגאווה לא מוסתרת... המורה הזעיף את פניו

לת

מסלול א'

תרום 24 ש"ח לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 288 ש"ח

וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'
6 כרכים כריכה קשה
הכרך החדש של שו"ע
בהוצאת 'דרשו'

שווי המתנה בחנויות 574 ש"ח

מסלול ב'

תרום 24 ש"ח
למשך 13 חודשים
סך כל התרומה 312 ש"ח

וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'
6 כרכים כריכה קשה
ספר 'המפתח'
על ה'משנה ברורה'
הכרך החדש של שו"ע
בהוצאת 'דרשו'

שווי המתנה בחנויות 637 ש"ח

המבצע הגדול שעוד לא היה

נקופה קצרה בלבד

תורמים לארגון 'אחינו'
זרוע הקירוב של 'דרשו'
ומקבלים מתנות ענק
של ספרים מארגון 'דרשו'
ללא הגרלות וללא כוכביות

אני רוצה לספר לך מעשה נורא, על אחד מצדיקי בני ברק, הגאון הגדול רבי אריה אברהםס זצ"ל ראש כולל 'תורת אברהם'. הוא היה יהודי ענק שבענקים, קדוש וטהור. אבי מורי זצ"ל סיפר לי את אשר ראו עיניו לפני עשרות שנים

מגיד המישרים הג"ר אליעזר יוטקובסקי, עם מסר חזק מאוד להורים ולמחנכים, וגם לילדים ובני הנוער

יוחנן וסרמן

"וְאַהֲבַת לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ אֲנִי ד'" (ויקרא י"ט, י"ח)

"אני רוצה לספר לך מעשה נורא, על אחד מצדיקי בני ברק, הגאון הגדול רבי אריה אברהםס זצ"ל ראש כולל 'תורת אברהם'. הוא היה יהודי ענק שבענקים, קדוש וטהור. אבי מורי זצ"ל סיפר לי את אשר ראו עיניו לפני עשרות שנים.

"אבל לפני שנגיע לסיפור, אני חייב כמה שורות הקדמה וקישור לסיפור", פותח הרב יוטקובסקי את דבריו.

"תופעת טבע מוזרה במיוחד מתחוללת בעידן הנוכחי כאן בארץ הקודש. בדרך כלל, כשמתנהלת מלחמה, אנשים שמים לב לכך, שומעים את הדי הפיצוצים, קוראים את הכותרות בעיתונים, ברגע האמת שומעים את קולה של האזעקה העולה והיורדת, יש גיוס נרחב ברחובות, אוספים גברים ונערים כדי לשלוח אותם לחזית, כל העסקים שבעורף נכנסים למצב חירום, הציבור מצטייד ביותר מוצרי מזון בסיסיים, ופחות קונה דברים לא הכרחיים, אנשים מדביקים דבק על החלונות כדי למנוע התפזרות רסיסים ועוד ועוד.

"ולכן זה מאוד מוזר כשאני אומר לאנשים שאנחנו נמצאים בעיצומה של מלחמת עולם, והם מסתכלים עלי בפליאה, ולא מבינים על מה אני מדבר. אני אומר להם: 'רבותי, המלחמה מתנהלת מתחת לבית שלכם, מעבר לכביש, מאחורי תחנת האוטובוס הסמוכה, בכל פינה. מלחמת עולם!'

"שואלים אותי: 'על איזו מלחמה אתה מדבר?' ואני משיב: 'המלחמה על נפש הילדים שלכם! המלחמה על החינוך הטהור שלהם!'. ושוב אני זוכה בתגובה של חוסר הבנה. 'מה זאת אומרת? הבהן שלי לומד בחיידר הכי טוב בבני ברק, הוא בדיוק סיים את כל משניות סדר מועד, וידע לדקלם בעל פה את כולן, אחת לאחת, יש לו יום לימודים עמוס משמונה בבוקר ועד חמש אחר הצהריים, הילד לא מפסיק ללמוד תורה, ואתה אומר שיש מלחמה על החינוך הטהור שלו? במשך דורות רבים מאוד לא היו ילדים עם כל כך הרבה ידע תורני כמו הילדים של הדור שלנו!!!'.

"כל זה נכון", מסביר הרב יוטקובסקי, "אבל זה לא סותר את

הטענה שלי. ואני אוכיח את דברי:

"אני מציע שתִּגְשׁוּ לארבעה או חמישה אנשים בגילאים בוגרים, 30, 40, 50... תשאלו אותם מה הם זוכרים מתלמוד התורה בו הם למדו. אני מודיע לכם מראש, שרוב רובם של האנשים, לא זוכרים שום דבר ממה שהם למדו בחיידר, וגם אם הן כן זוכרים, זה כאין וכאפס לעומת מה שהם למדו לאחר מכן. אדם מבוגר יכול ללמוד בחודשיים, מה שילד לומד שמונה שנים בחיידר.

"מה אנחנו כן זוכרים? אנחנו זוכרים את ההווי והאווירה. את המלמד שהיה מצחיק את הילדים, או זה שהיה מספר להם סיפורים מרתקים במיוחד. אנחנו זוכרים את האווירה, את הלך הרוח. אם היה מלמד קפדן במיוחד או כזה אחד שכל בוקר היה עצבני, ולא נרגע עד שהוא לא העניש איזה ילד או שניים - את זה אנחנו לא נשכח לעולם! לא בגיל ילדות, ובוודאי לא בשנים שלאחר מכן.

"הילד הזה שלמד את כל סדר מועד וגם נבחן עליו, האם המלמד שלו חיך אליו אתמול בבוקר? או שהוא היה עצבני וכעס על שטויות? הוא זכה לקבל מילה טובה בשבוע האחרון, או שמתייחסים אליו כאל מובן מאליו, ורק דורשים ממנו לחזור ולשנן עוד ועוד?

"ולמה זאת מלחמה? כי אני יכול לומר לכם, שכשהילד הזה הגיע למרפאת עיניים, המזכירה שם התייחסה אליו מאוד יפה, ורופא

הילדים שאינו חרדי שאל אותו מה שלומו ואפילו צחק איתו קצת, כשהוא עלה לאוטובוס, הנהג השתדל להיות נחמד, וברוב המקרים כשהוא פוגש מישהו שאינו חלק מהצוות החינוכי בחיידר בו הוא לומד, ואינו מתפלל איתו באותו בית כנסת - הם מחייכים אליו ונחמדים אליו.

"רבינו הגאון מווילנא כבר אמר את זה, לפני מאות שנים, שדרכם של האפיקורסים להיות נחמדים ומסבירי פנים, וזה חלק מהניסיון שצריך האדם לעבור בעולם, להתרחק מגורמים בעלי השפעה רעה, למרות שהם מזמינים ומחייכים בדרך כלל.

"כשהילד שלנו, שלומד בחיידר הכי טוב בבני ברק או באשדוד או במודיעין עילית, משווה בין היחס שהוא זוכה לו בין כתליו החמימים של בית המדרש, אל היחס לו הוא זוכה במחוזות אחרים - שבו הם גם מתלהבים מהעדינות של ילדים החרדים, מה היא התוצאה שעומדת לנגד עיניו? איזה מהצדדים מנצח במלחמת העולם הגדולה הזאת על נפשו של הילד?".

מלחמת עולם

"ועכשיו", אומר הרב יוטקובסקי, "כפי שפתחת, אספר לכם מעשה נורא, שבא ללמד אותנו עד כמה חשוב היחס האבהי והאהבה לכל ילד, גם ואולי אפילו בעיקר מצדם של אנשים רמי מעלה:

"אחד מצדיקי בני ברק, היה הגאון הגדול רבי אריה אברהם זצ"ל ראש כולל 'תורת אברהם'. הוא היה יהודי ענק שבענקים, קדוש וטהור.

"אבי מורי זצ"ל סיפר לי את אשר ראו עיניו לפני עשרות שנים, כשרבי אריה עוד היה אברך צעיר יחסית. אבא זצ"ל היה מאושפז בבית החולים לאחר שלקה בצהבת, והיה זקוק לטיפול רפואי אינטנסיבי, ובמיטה לידו שכב איש רע מעללים, שלמרבה הצער היה רחוק מאוד משמירת תורה ומצוות.

"אותו אחד לא היה בכלל חולה, כך טענו אנשי הצוות הרפואי בבית החולים. הוא היה 'מתחלה', כלומר, עושה את עצמו כחולה, כדי להרוויח כמה לילות על מיטת האשפוז בבית החולים, לאחר שפרצה מריבה בביתו, והוא ברח מהבית ואיים שלא לחזור אליו לעולם...

"רבי אריה זצ"ל בא לבקר את אבי מורי כדי לקיים מצוות ביקור חולים, ואותו איש רע מעללים פער את פיו והחל לדבר באופן שאינו ראוי, בלשון המעטה. רבי אריה נתן בו את עיניו, ואבי מורי העיד באוזני פעמים רבות, שבאותו רגע החל להתדרדר פתאומית מצבו הרפואי של שכנו לחדר, התדרדרות שלא נעצרה... ממש כמו שמסופר על חז"ל שבמקרים שראו צורך בכך, היו נותנים עיניהם באדם ועושים אותו גל של עצמות.

"אבא היה מספר את זה בהשתוממות גדולה, ואומר שבאותם רגעים הוא נוכח לדעת עד כמה גדול ועצום כוחו של תלמיד חכם אמיתי, גם אם הוא חי בדור שלנו.

"אותו רבי אריה אברהם, שכאמור יכול היה להיות תקיף עד

מאוד מול האפיקורס, נצפה פעם ברחובה של עיר, כשהוא מסייע לילד לתקן את האופניים, לאחר שהשרשרת שלהם נפלה מגלגל השניים. הוא ראה שהילד אינו מצליח לתקן את השרשרת בכוחות עצמו, ולכן ניגש ועזר לו, החזיק את האופניים בצורה יציבה, בזמן שהילד סידר את השרשרת.

"שאלו אותו, 'למדנו רבינו, הכי ראוי שכך ינהג אדם גדול בתורה, המכהן כראש כולל חשוב בישראל, כולל 'תורת אברהם' שבו לומדים מאות אברכים?

"נענה רבי אריה ואמר: 'נאה ויאה הדבר, אין דבר ראוי מלסייע לילד שזקוק לעזרה, ואתם יודעים ממי למדתי את זה? ממורי ורבי, מרנא ה'חזון איש' זצ"ל. בעיני ראיתי פעם, כשעמדי עם החזון איש ברחובה של עיר ושוחחתי איתו בלימוד, ובסמוך היה 'ארגז חול' שבו שיחקו ילדים קטנים בחול וניסו לבנות 'מגדל' או 'ארמון' של חול. עצר מרנא ה'חזון איש' את שטף דבריו, פנה אל הילדים והסביר להם: 'לא כך', הוא אמר להם, 'כך לא תצליחו לעולם, החול היבש מתפזר על נקלה. אם אתם רוצים לבנות 'ארמון יפה', תביאו ספל עם מים, תשפכו על החול ותערבבו היטב, ואז יהיה לכם הרבה יותר קל לבנות 'ארמון' גבוה ויפה!'

"אם ה'חזון איש' יכול לתת לילדים הדרכה מפורטת אין בונים ארמונות של חול, גם אני יכול להחזיק את האופניים כשהילד מסדר את השרשרת שנפלה..."

רגע גורלי

"השתתפתי בשמחת הקידושא רבא, שנערכה לרגל הולדת נינה לשלוחא דרבנן הרב שלמה לורנץ. במהלך האירוע קם הסבא וסיפר מעט על הסבתא שהיתה אשת חבר, בעלת שאר רוח, אשר הקימה יחד עם בעלה משפחה לתפארת, בית נאמן לה' ולתורתו על אדני התורה והיראה.

"באותם ימים שבהם היתה רעייתו של הרב לורנץ בגיל הנעורים, לא היה זה עניין של מה בכך להתחתן עם בחור ישיבה שכל חשקו ללמוד תורה. הם חיו בגרמניה שבה פשה נגע ההשכלה מאות שנים קודם לכן, החרדים לדבר ה' היו מעטים מאוד, ובני התורה מביניהם היו ממש יחידי סגולה. כל נערה נורמלית באותם ימים, רצתה בבעל שמחזיק בתואר אקדמי ומרוויח שכר חודשי נאה, אדם מתקדם ומשכיל שיידע לפרנס אותה בכבוד ובהרחבה, לצד הקפדה על קיום המצוות.

"כך גם היו חברותיה של הגב' לורנץ, ומכל החברות, רק היא לבדה חפצה בבעל תלמיד חכם. אבל איך היא זכתה לזה?

"את התשובה סיפרה הסבתא בעצמה. בהיותה ילדה צעירה, היא השתתפה בפעילות של תנועת הנוער היהודית המקומית, כמו שאצלנו הבנות הולכות בשבת אחה"צ ל'בית', או בכל שם וחניכה אחרת שיש לארגון הזה, כל אחד בשמו הטוב יבורך.

"במסגרת הפעילות, נערכה באחת ההזדמנויות הגרלה בין החניכות. קבוצה קטנה ומצומצמת תזכה להגיע לבית של הרבנית גוגנהיים, ולתרגל יחד איתה בדיקת תולעים בפירות וירקות,

שלו, או המפגש המחמיא עם המנהל של החיידר שעבר לידו ואמר לו, בהערת אגב, שהוא שמע מהמלמדים שלו דברים מאוד טובים, והוא מזכיר לו איזה תלמיד שלמד בחיידר לפני 20 שנה, וכיום הוא משמש כמורה הוראה...

"כשהילד שלנו מטייל בין הספסלים בבית הכנסת, והוא נפגש באברכים תלמידי חכמים, ה'פנים' של הקהילה, אלו שיושבים ולומדים יומם ולילה, מה הוא מקבל מהם, איזה משוב? האם הוא כמו אוויר בעיניהם והם בכלל לא שמים לב שהוא קיים? האם הם חלילה מחמיצים לו פנים כי הוא מפריע להם להתעמק בדקות הכוונה של דברי הרשב"א, או שהם מאירים לו פנים ונותנים לו הרגשה שהוא בן בית רצוי בבית המדרש, ושהם המקום הטבעי שלו?!

"במלחמה הזאת, אין מנצחים! זאת מלחמה אינסופית והיא רק הולכת ומתחזקת עם השנים, כי בחוץ כל הזמן משפרים את השירות, מעצימים את חוויית המשתמש, משקיעים מאמצים רבים כדי שכל לקוח ירגיש טוב ונעים, שיקבל את היחס הכי חם ואוהב כביכול, וככל שבחוץ יותר חם ונעים, אנחנו צריכים לדאוג שגם בפנים יהיה יותר חם ונעים, כדי שחלילה חלילה, לא יהיה מצב שבו מי שחסר לו חום יחשוב שהמקום לקבל חום ואהבה, זה מעבר לכביש".

האחריות מחייבת

"האחריות לכך מוטלת על כולנו!!! קודם כל על ההורים כמובן, בשלב הבא היא מוטלת על המלמדים והמנהלים וכל מי שקשור למערכת החינוך שלנו, ובשלב השלישי על כל הציבור, על כל מתפללי בית הכנסת והאנשים שהילדים שלנו פוגשים במהלך היום יום שלהם בקהילה החרדית".

"אבל כאן אני רוצה לחדד מסר נוסף, דווקא לקוראים הצעירים יותר: האחריות מוטלת גם על הצעירים, על הילדים, הילדות, בחורי הישיבה ותלמידות הסמינרים, כל אחד ואחד אחראי כלפי עצמו וכלפי החברים שלו, במסגרת הלימודית שבה הוא נמצא.

"פגשתי פעם בחור שאמר לי, שהמשגיח שלו זרק אותו מהישיבה לאחר שהתחצף אליו, ולכן מכאן ולהבא הוא רואה את עצמו פטור מללמוד. 'זה על הכתפיים של המשגיח', הוא הסביר לי בביטחון מלא. 'אם אני אצא עם הארץ, זה בגלל המשגיח הזה, שלא פחד לזרוק אותי מהישיבה אל הרחוב...!'

"שאלתי אותו: 'מה אתה מתכנן לעשות?' הוא הסביר לי שיש חנות ירקות לא רחוק מהבית שלו, והוא מתכוון לעבוד שם כמשלוחן. הבעלים של החנות דווקא מחבב אותו, והוא בטוח שיקבלו אותו לעבודה..."

"ואם לא תצליח בעבודה ויפטרו אותך אחרי שבועיים, מה תעשה?", הוספתי להקשות, והבחור הסביר לי שזאת לא בעיה, הוא ימצא עבודה אחרת. הוא יעבוד כמוכר במכולת, לדוד שלו יש מכולת והוא בטח יקבל אותו לעבודה... ומה יקרה אם גם שם לא יהיו מרוצים ויפטרו אותו? אה, זאת לא בעיה בכלל, יש מספיק

בדיקת דם בביצים, הפרשת חלה והכשרה של עוף. זאת פעילות פשוטה שעושים בכל בית יהודי, ובכל זאת, לעשות את זה יחד עם הרבנית, זאת רמה אחרת, הזדמנות איך ללמוד לעשות זאת בצורה מדויקת וקפדנית, בדיוק לפי כללי ההלכה.

"הגיעה הילדה הצעירה לבית הרב, כדי לשהות במחיצתה של הרבנית, שכמובן קיבלה את פניה בשמחה וחביבות גדולה. ובעת ששהתה שם, היא הבחינה שהדלת של הסלון פתוחה קמעא, הציצה הילדה הסקרנית דרך החריץ הצר, ולעיניה נגלה מחזה מפעים! היא ראתה את הרב יושב ולומד תורה.

"ארון הספרים הגדול והמרשים נגלה לנגד עיניה, במקביל אליו ניצב שולחן ארוך, ובסופו ישב הרב הדור המראה ולמד גמרא במתיקות ובקול נעים. היא הרגישה כמו זרם חשמל שמכה בכל גופה, הצטמררה והתרגשה מאוד. את הדמות הזאת, את המראה הזה של הרב הלומד תורה, היא לא שכחה!

"בהגיעה לפרקה, היא החליטה להחליטה אמיצה מאוד. כזה ראה וקדש! היא רוצה בעל שיהיה מסוגל גם הוא לשבת כך וללמוד תורה בהתמדה מופלאה כל כך. גם אם המשכורת שלו תהיה נמוכה יותר, גם אם הוא לא יחזיק בתואר אקדמי מתקדם מספיק. העיקר שיישב וילמד, היא רוצה לראות את המחזה הזה בבית שלה, לא רק פעם בחיים כשהיא מבקרת בבית הרב".

חווייה צדדית

"הסיפור הזה עשה עלי רושם מאוד חזק", מספר הרב יוטקובסקי, "ולמה? כי קרה כאן דבר לא צפוי. לכבוד מה הוזמנה הילדה לביתו של הרב? היא באה בכלל לשהות עם הרבנית, ללמוד איך בודקים ביצה ואיך מפרישים חלה. הדלת של הסלון היתה סגורה בכלל, היא לא היתה אמורה להיפגש עם הרב או לראות אותו בכל מהלך הביקור.

"הרבנית גוגנהיים הרי ידעה מה המצב הרוחני בגרמניה של אותם ימים, סביר להניח שהיא התאמצה מאוד ללמד את הבנות עד כמה שידה משגת, להשתדל להסביר להן את החשיבות הגדולה של שמירת התורה והמצוות, את הנחיצות הגדולה שבהימנעות מאכילת מאכלים שהכשרות שלהם לא מושלמת.

"אבל מכל הביקור הזה, מה שתפס את הנערה זה משהו צדדי בכלל. החריץ הקטן שנותר פתוח אל סלון הבית, ומה שהיא ראתה דרכו בטעות, זה מה שעיצב את המשך החיים שלה חזק יותר מכל דבר אחר. זאת בכלל לא היתה חוויה מתוכננת, זה לא היה חלק מתוכנית הלימודים, אף אחד לא ציפה ממנה להסביר אחר כך מה היא ראתה דרך החריץ, ומה היא למדה מזה לחיים. זאת סתם חוויה ילדות קטנה ופשוטה, רגע אחד של משובת נעורים שגרמה לה להציץ במקום שבו לא היתה אמורה להציץ - רגע קטן שהתברר כרגע הכי גדול והכי משפיע על החיים שלה.

"וזאת רבותי, זאת מלחמת העולם שעליה אני מדבר. מלחמת עולם על חוויות הילדות של הילדים שלנו. האם הרגע הזה שהילד נפגש עם אדם שמגיע מעולמות אחרים, יהיה חלילה הרגע המכונן

הרב שטנצל ראה אדם חילוני, צועק בפראות על אברך חרדי צעיר ומעודן. החילוני איבד שטר של 50 ₪ - סכום עצום באותם ימים, וטפל עלילה חסרת שחר והאשים את החרדי בגניבה... ניכר היה שהחרדי דובר אמת לאמיתה, עשרות סקרנים התגודדו סביב הניצים, כדי לראות איך ייפול דבר. רבי שלמה לא היה מסוגל לראות את המחזה המביש...

על מידותיו המאירות של הרה"ג רבי שלמה שטנצל זצ"ל,
יו"ר "המפעל ללימוד המשנה היומית וההלכה היומית"

מאת: הרב יצחק סילמן

כשאנו קוראים בפרשה את הפסוק 'ואהבת לרעך כמוך' אין מתאים יותר מאשר לכתוב על איש המוסר והמעש הרה"ג רבי שלמה שטנצל זצ"ל, יו"ר "המפעל ללימוד המשנה היומית וההלכה היומית", ומי שניהל והוביל במשך עשרות שנים מאחורי-הקלעים, עשייה ציבורית ענפה ורחבת היקף, בשורה של נושאים שהעסיקו את היהדות החרדית.

סימן הזיהוי המובהק של רבי שלמה היה "מאור פנים". חיוכו החם והלבבי, מילותיו הטובות והמעודדות, השמחה האמיתית בשמחת השני, ולא פחות מכך השתתפותו העמוקה בצער האחר - כבשו לבבות. אנשים סיפרו, שהיו משתדלים להיפגש עמו ב'אקראי' ברחוב, כדי לקבל ממנו מילה טובה עם חיוך רחב ומאיר. הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, אמר: "הרב שטנצל היה נסיך! הוא היה מרגלית לטושה מכל הכיוונים!"

הגאון רבי משה דוד ליפקוביץ שליט"א, הגדיר אותו כך: "לרבי שלמה הייתה 'עין טובה'! הוא תמיד הוא שמח מאוד כאשר היה שומע על איזו שמחה שהייתה אצלי. הרבה יותר קשה לשמוח ב'שמחה של השני' מאשר להצטער ב'צער של השני'. היה לו את הכוח לשמוח בשמחה של השני".

סח הגאון רבי אליהו מן שליט"א: "סיפרתי למרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל אודותיו: לפני עשרות שנים, עמד הרב שטנצל בחנות 'יד עזרה' בבני-ברק לקניית מצרכים לשבת, ולפתע הוא שומע צעקות רמות מכיוון הקופות.

"הרב שטנצל פנה לברר על מה המהומה, וראה אדם חילוני צועק בפראות על אברך חרדי צעיר ומעודן. החילוני איבד שטר של 50 ₪ - סכום עצום באותם ימים, והאשים את החרדי בגניבה, בטענה שדקות ספורות קודם לכן ביקש מהאברך לפרוט את השטר הגדול, והלה ענה כי אין בידו סכום כזה. ניכר היה שהחרדי דובר אמת לאמיתה, והחילוני, מתוך מצוקתו, טפל עליו עלילה חסרת שחר. עשרות סקרנים התגודדו סביב הניצים, כדי לראות איך ייפול דבר.

"רבי שלמה לא היה מסוגל לראות את המחזה המביש. הוא שלף מארנקו שטר זהה, ניגש אל המתפרע ושאל אותו: 'האם השטר הזה שלך?!' החילוני נעץ בו מבט זועם ועיון, תפס את הכסף, ופנה לדרכו - ללא כל אמירת סליחה ותודה.

"רבי שלמה ביקש לצאת ולהיעלם מהמקום, אך אדם שראה מהצד את המתרחש עצר אותו ושאל: 'כיצד אתה מרשה לעצמך לתת למתפרע חילוני סכום כה גדול במתנה, בשעה שהוא כלל אינו יודע מזה וחושב שהשטר שלו, וקרוב לוודאי שבהמשך יגלה את השטר המקורי בתיקו או בבגדיו?! ובפרט שאני יודע שכעת אין לך את האפשרות לקנות את המצרכים שרצית?'. הרב שטנצל השיב בפשטות: 'מצוות 'ואהבת לרעך כמוך' נדירה כגון זו - יקרה לי הרבה יותר!', ולא יסף; פניו קרנו מאושר ומאהבת-ישראל. הוא התבייש על שגילה מעט מגישתו האצילה, ומיהר את צעדיו לבית המדרש". מרן הגר"ח זצוק"ל הגיב בהתרגשות רבה: "יותר מזה כבר לא צריך להגיד דבר נוסף על ר' שלמה שטנצל..."

מכתבי-ידו של רבי שלמה אנו לומדים על שאיפותיו בתיקון-המידות: "להיות שומע ומקבל 'פנימיות' ו'הרגשה' של אחרים, אף אם קטנים ממני כביכול.

בצעירותי, זכיתי להיות תלמיד של מרן הרב רבי אליעזר מנחם מן שך זצ"ל. מלבד גדלותו הנדירה בתורה, היתה לו גדלות יוצאת דופן ברדיפת חסד והטבה לבריות. פעם כאשר הייתי נוכח לידו, נכנס אלי אדם ושאל על מעשה מסויים אם לעשותו או לא. אמר לו הרב שך: "אלמד אותך כלל"

על מידותיו האציליות של הגה"צ רבי אברהם ישעיהו הבר זצ"ל

!"אֶהְיֶה לְרַעְיָהּ כְּמוֹתָּה" (ויקרא י"ט, י"ח)

- אם הכל הסתדר בענין ההוא שלגביו התייעצתי איתו. הנהנתי לו בראשי, בהתרגשות רבה, ופניו לבשו ארשת של שביעות רצון וקורת רוח.

"לא אשכח את הרגעים הללו, בהם התעלם מן הנסיבות שהיה מצוי בהן באותה שעה - על גבי הבמה הכבודה, אל נוכח פניהם של מאות - ומצא לנכון להתעניין בנעשה עימי".

מספר אחד המחנכים באחת הישיבות בירושלים: "אחד מתלמידיי, בחור נחמד ונעים, נקלע לבעיה - בכל עת שהגיע לפגישה בענייני שידוך, נאלם פיו מרוב מבוכה ולא הצליח לנהל שיחה ראויה. ניסיתי לעזור לו רבות אך ללא הועיל.

"באחת הנסיעות שעשינו בצוותא מירושלים לבני ברק, עלה ברעיוני להתקשר אל הרב ולקבל עצה מפיו. מיד כאשר שמע את הענין, ביקש לשוחח ישירות עם הבחור - אף שלפני כן לא היתה לו כל היכרות עימו. "שיחתם נמשכה על פני כארבעים דקות, משך כל אותה נסיעה, ופני הבחור אורו. הרב הבין למועקתו והעניק לו הדרכה שתיטיב עימו. "בסיום השיחה, ביקשתי את מכשיר הטלפון, והודיתי לרב על התמסרותו המיוחדת ועל הזמן היקר שהקדיש לתלמיד.

"אגיד לך את האמת", אמר לי בכנות, 'כשהתקשרת אכן הייתי באמצע פגישה עם רופאים אך הפסקתי ופיניתי את הזמן - כי גם כאן מדובר בהצלח נפשות'..."

רבים מתלמידי מספרים על עצות יקרות שהעניק להם מאוצר

התמסרותו של רבי אברהם ישעיהו הבר זצ"ל לכל פניה מצד התלמידים, לא ידעה גבולות. הוא מסר את כולו לזולת, בלי להתחשב כלל בענייניו האישיים. כל תלמיד קיבל את מלוא היחס, בכל עת ובכל שעה, סביב השעון.

"פעם התקשרתי אליו בשעת ערב סתמית", מספר תלמיד, "ביקשתי להתיעץ עמו בנושא שיגרתי שעמד על הפרק. הוא שמע את בקשתי והתחיל לענות לי, אלא שאז, שמתי לב כי ברקע מפסיקים אותו בברכת 'מזל טוב'. הוא לתומו הסביר לי בפשטות: 'אני בעיצומו של אירועי בני וזה פשר ההמולה שאתה שומע ברקע'.

"נבוכתי ומיהרתי לשאול אותו, למה לא אמר לי מיד שאין זו שעת הכושר המתאימה לשאלות, הרי שאלתי אינה כה 'בוערת' והיא סובלת דיחוי לזמן אחר. אולם הוא אמר לי, שגם כעת חשוב לו מאוד שאצא עם המענה הדרוש לי.

"זימנה ההשגחה העליונה, ובחלוף זמן שוב התקשרתי אליו בשעת בוקר, והוא ענה לי באורך רוח ושוחח איתי בנעימות רבה. לקראת סיום השיחה סיפר לי בהתרגשות שהוא נוסע כעת במונית עם רעייתו לבית החולים לבקר את בנו וכלתו עם לידת בנם הראשון.

"איחלתי לו כמובן מזל טוב, והזכרתי לו שזו הפעם השניה בה אני מגלה, איך הרב מסוגל גם בשעות של התרגשות שיא, להיות קשוב לפונים אליו".

מספר תלמיד: "לאחר נישואי נזקקתי לעצה לגבי ענין מסוים. פניתי אל הרב, ביררתי אצלו על אנשים המומחים בתחום והתייעצתי עימו לאן כדאי לפנות.

"במקום לקבל מילים קיבלתי מעשים.

הרב החל לפעול ולברר, כדי להגיע לאנשים הנכונים ולכוון אותי אל הגורמים הטובים ביותר. בשעות הערב שב אלי עם משוב גדוש ועמוס בעצות, כאילו לא היה לו ענין אחר להתעסק בו באותו יום.

"בתקופה האחרונה לחייו, התקיים מעמד 'דינר' מטעם הישיבה - בהשתתפות מאות בוגרים ואוהדים, כמובן שהרב פיאר את שולחן הכבוד, על מרומי הבמה, בהארת פנים מיוחדת.

"לפתע הבחין בי ממקום מושבו ופנה אלי לשאול אותי בתנועות ידיים

עצותיו, השמורות עימם עד עצם היום הזה. לפנינו פנינים אחדות ממש, מתוך מאות סיפורים:

בעיני רוחו רואה כבר את הירידה העתידית שתיגרם בעקבות "עומס המתח", מבקש אפוא לעודדם "להישאר על הקרקע", לקבל על עצמם קבלה קטנה שיש בידם לעמוד בה, והיא כבר תהיה בסיס לכל ההמשך הטוב שיבוא בעקבותיה

"אלא שבהגיע רגע שבו התגברה ב' התאוה לעשן, וידי כמעט נשלחה אל הכיס - החלטתי לדחות את הסיגריה הזאת בשעה אחת. "במרבית הפעמים כאשר חלפה השעה כבר הייתי עסוק בדברים אחרים ולא זכרתי מהעישון, לפעמים חלפו שעותיים ויותר, עד שהתגברה התאוה בשנית, ואז דחיתי את הסיגריה בשעה נוספת. אחרי הכל היא בכיסי ובכל עת שארצה תמיד יהיה בידי להוציאה. "המשכתי באופן זה עד שנגמלתי מן העישון לגמרי".

התלמיד התפעל מן הדברים. צורת התנהגות זו, שונה מדרך החשיבה המקובלת - שצריך להרחיק את הסיגריה מהישג-ידך ככל הניתן, כי אם היא תהיה זמינה לך, אין ספק שתכשל בה.

"הרב חידש לי, כי עליך להאמין בעצמך שתצליח להתמודד מול עישון אחד ויחיד. מותר לך להתהלך כשבכיסך חפיסה מוכנה ומזמינה, היא לא תגרום לך להיכשל, אתה חזק ממנה - שהרי מדובר בסך-הכל על דחיית סיגריה אחת..."

"לא אחת מתמודד אדם עם שאלה וספק, מה עליו לעשות איך עליו לנהוג. הרב סיפר לא אחת את הסיפור הבא, ממנו ניתן לקחת כלל חשוב איך למדוד כל מעשה - אם הינו כדאי ומומלץ לעשותו או שמא כדאי לדחותו:

"בצעירותי", סיפר, "זכיתי להיות תלמיד של מרן הרב רבי אליעזר מנחם מן שך זצ"ל. מלבד גדלותו הנדירה בתורה, היתה לו גדלות יוצאת דופן ברדיפת חסד והטבה לבריות. פעם כאשר הייתי נוכח לידו, נכנס אלי אדם ושאל על מעשה מסוים אם לעשותו או לא.

"אמר לו הרב שך: 'אלמד אותך כלל: כל החיים שלך תעשה רק מעשים שאתה מוכן שיכתבו על המצבה שלך לאחר מאה ועשרים, מה שאתה לא מוכן שיכתבו על המצבה אל תעשה! זה יהיה ה'ברומטר' שלך למדוד איזה מעשה כדאי לעשות ואיזה לא כדאי לעשות".

סיים הרב בענוותנותו ואמר על עצמו: "אני משתדל מידי פעם, להיזכר במידה הזאת ולקחת אותה לתשומת ליבי".

(מתוך הספר 'הרב הבר, האיש הלב והכליות')

קבוצת תלמידים צעירים מגיעה אל הרב לקבל הדרכה לימים הקדושים. ליבם דרוך, מתוח, מבקש להיטיב דרך ומוכן גם ללכת בגדולות; לקבל על עצמם קבלות טובות הגבוהות מכפי ערכם ויכולתם.

איש מהם אינו מתכוון לדברים שעומד הוא להשימע באוזנם. סבורים כי ידבר על גודל השעה, על החובה הקדושה לפשפש במעשים, לטהר מחשבות, לקבל קבלות.

הוא, לעומתם, חושב אחרת.

בעיני רוחו רואה כבר את הירידה העתידית שתיגרם בעקבות "עומס המתח", מבקש אפוא לעודדם "להישאר על הקרקע", לקבל על עצמם קבלה קטנה שיש בידם לעמוד בה, והיא כבר תהיה בסיס לכל ההמשך הטוב שיבוא בעקבותיה. לא להגזים עם קבלות העשויות להשליך שלא לטובה על הנפש ועל המצב הרוחני...

כדרכו אינו מדבר "מלמעלה למטה" אלא "בגובה העיניים". החל לשתף אותם בסיפור אישי על כך שבעבר היה לו הרגל לכסוס בשיניו קילופי עור שצמחו סביב לציפורני ידיו - ובהגיע שבת היה עליו להיאבק עם עצמו שלא להיכשל בכך ולעבור על איסור-שבת חס ושלום.

"באחת השנים", סיפר "קיבלתי על עצמי ביום הכיפורים לתור אחר משהחל מתאימה שתרפא את התופעה - ובכך למגר את הבעיה. "זו היתה הקבלה שלי באותה שנה.

"מאחר שהסתפקתי בה ולא חיפשתי קבלות גדולות ממנה - הצלחתי בחסדי שמים לבצע אותה, והיא זו שנתנה בי כוח וחשק להמשיך הלאה והלאה".

אחד התלמידים שהתמודד עם הרגל שלילי מסויים, ביקש לשמוע מהרב דרכים לרכישת שליטה עצמית. גם כאן, מצא לנכון הרב לשתף אותו באתגר אישי עימו התמודד בעצמו, ולהעניק לו את ההרגשה הנעימה שאין כאן "הטפת מוסר" אלא שיח ידידים.

"אף אני", פתח ואמר לו בקול נעים, "התמודדתי קשות עם הרגל שלילי, הלא הוא הרגל העישון. ככל שניסיתי להתגבר ולהימנע מעישון, לא עלה בידי בהצלחה. עד שמצאתי טכסיס שסייע לי בסופו של דבר להיגמל:

"החלטתי שאני לא עומד להפסיק לגמרי לעשן. הצבתי לעצמי אתגרים קטנים שיותר קל לעמוד בהם. אמרתי לעצמי שהמשימה שלי תהיה רק לדחות את הסיגריה הבאה - שהיא רק אחת ואיתה אני עוד יכול להתמודד.

"רכשתי לעצמי חפיסת סיגריות חדשה והנחתי אותה בכיס, עם מצית להדלקת אש, כדי שהכל יהיה מוכן ומזומן עבורי בכל עת שאחפוץ לעשן. במשך שנה תמימה התהלכתי כאשר בכיסי חפיסה. מידי חודש החלפתי אותה בחדשה, שתהיה 'טריה'.

הלכתי מיד לרב השכונה. הרב כמובן הזדעזע. הוא קרא לרב נוסף, והם הלכו יחד לספר, שהתפלא מאוד על אורחים כה חשובים במספרה שלו, מבלי שתהיה שם טקס קביעת מזוזה...

למה חשוב מאוד שלמספרה שלכם תהיה תעודת כשרות?

הרב חיים יצחק אייזיק לנדא והרב שבח רוזנבלט בביקור במספרה כשרה

השכונה. הרב כמובן הזדעזע. הוא קרא לרב נוסף, והם הלכו יחד לספר, שהתפלא מאוד על אורחים כה חשובים במספרה שלו, מבלי שתהיה שם טקס קביעת מזוזה. לאחר ששמע את סיבת בואם, הוא ניסה להצטדק ולהסביר שהוא שמע שלפי הספרדים מותר לסדר את הפאתים עם סכין...

הרבנים לא ניסו לשכנע אותו מידי הרבה, הם רק החליטו במקום לקרוא לכל הספרים בעיר לכינוס חירום. הוא היה הראשון שהוזמן, וכל חבריו אחריו, שבעה עשר ספרים הוזמנו ובאו.

בכינוס, בקשו הרבנים מכל ספר שיאמר פרט הלכתי אחד שהוא יודע בהלכות תספורת ובל תקיפו. המצב לא היה נעים בכלל, רוב הספרים הובכו מאוד, ולא ידעו כמעט פרט אחד מההלכות המצויות...

במקום הוחלט להקים כשרות למספרות, ואני הרגשתי שהזכות נפלה בחלקי ועלי מוטלת המלאכה להקים מערכת כשרות בכל עיר ועיר...

"כשהגעתי למרכז העיר ירושלים, מקום שיש בו הרבה מספרות, נתקלתי בחומה בצורה. הספרים עשו קרטל והחליטו שאף אחד לא נענה ומקבל על עצמו כשרות. אחד מגדולי הספרים אמר לי כשבאתי להציע לו לקבל תעודת הכשר: "אני התחתני פעם אחת, לא אתחתן גם איתך ועם ההכשר שלך..."

בלית ברירה פניתי לראשי הישיבות באיזור, 'בריסק', 'מאור התורה' ועוד, והם הדירו את רגלי תלמידיהם מביקור במספרה ללא תעודת כשרות. ואז קרה המפנה החשוב, הספרים החלו להרגיש שהתנועה

הרב ישראל ליוש

לא תקפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך (ויקרא י"ט, כ"ז)

"הלכתי כדרכי להסתפר אצל הספר בשכונה. התור לא היה ארוך מידי, החלטתי להמתין..." - כך מתחיל הסיפור מאחורי היוזמה החדשה - תעודות הכשר למספרות...

גם אני כמו רבים מציבור בני התורה, הרמתי גבה כשראיתי את הקמפיין החדש הקורא להסתפר אצל ספרים שמחזיקים תעודת כשרות. 'הרעיונות של העסקנים לא נגמרים...' - חשבתי. 'מעניין מי עושה מזה כסף...' היתה לי מחשבה עמוקה אי שם בתוך הלב, שכייהודי פטריט וגאה דחיתי אותה מיד, שאולי שונאי התורה צודקים, עוד מעט יעשו הכשר גם על רהיטים... כשרות על קרנות פנסיה והשקעות כבר הבנתי, איסור ריבית, בסדר... אבל מה עכשיו רוצים מהספרים!?

עד שבדרך לא דרך פגשתי את היוזם, את מי שהענין בוער בקרבו כמו אש בעצמות, והוא לא ינוח ולא ישקוט עד שכל יהודי יידע שמי שלא מסתפר אצל ספר שמחזיק בתעודת כשרות, עלול להיכשל באיסורים דאורייתא...

האברך הזה לא קרוץ מהחומרים שקרוצים העסקנים הרגילים המוכרים בציבור החרדי. הוא שקט ורגוע ונלחם על עילום שמו בכל הכוח. רק אחרי שהכרנו קצת, הבנתי שהכוח שמניע אותו הוא האמת ויראת שמיים טהורה שדוחפת אותו להציל ולזכות את עם ישראל...

אחרי שההשגחה גלגלה שאפגוש אותו ועלום השם התגלה בפני, הסתקרנתי מאוד איך הכל התחיל ומה באמת המכשולים המצויים במספרות, וכך הוא סיפר:

"הלכתי כדרכי להסתפר אצל הספר בשכונה, התור לא היה ארוך מידי, החלטתי להמתין. לתדהמתי אני מבחין שהספר מסדר עם סכין את הפאתים של האברך הצעיר שהסתפר אצלו.

ברגע הראשון נאלמת דום, לא אמרתי כלום, מי אני שאעיר לספר כה ותיק שכל צדיקי העיר מסתפרים אצלו...?! מי אני שאפריע לאברך החשוב שהכרתי מהשכונה לצאת עם פאתים צרים ומסודרים...?! אבל לא יכולתי לשתוק והערתי לספר בעדינות: "אתה יודע שיתכן שעברת עכשיו איסור דאורייתא...?!"

"זה רק חומרא...!" הוא ענה לי בבטחה. הבטחון שלו קצת בלבב אותי והנחתי לו, אך לא נשארתי להסתפר אצלו. הלכתי מיד לרב

רק קצת עם סכין והרוב עם מספרים, ורובו ככולו מותר. אם זו לא היתה רמיסת הלכה כואבת, זו היתה בדיחה טובה...
האברך עלום השם, יוזם הרעיון הנחוש והאמיץ, המשיך לספר לי על השיעורים שהוא עורך בהיכלי הישיבות, ומסביר לבחורים מה עושים להם בראש, ומה ההשלכות כשמסתפרים אצל ספר ללא תעודת כשרות. הוא סיפר לי על כינוסי הסברה לספרים, המתקיימים בכל עיר, סביב שולחנות ערוכים כיד המלך, בימי ספירת העומר, כשהמספרות סגורות. והוא גם הראה לי חוברות העוסקות בהלכות בל תקיפו, בליווי תמונות והמחשבות, שהוא ממפיץ בכל אתר ואתר, רק כדי שההלכות החשובות ייטמעו בכל שכבות הציבור.
"אסור לנוח ולשקוט לפני שכולם יבינו שכמו שלא נכנסים למסעדה בלי תעודת כשרות, כך לא נכנסים למספרה ללא תעודת כשרות"
סיים האברך את דבריו שנאמרו בלהט אש קודש, למען הצלת כלל ישראל מעבירה חמורה.
בפרשת השבוע נקרא כולם את הפסוקים האוסרים, בל תקיפו.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל:
israel.layosh@gmail.com

במספרה מתדלדלת והם הבינו מהר מאוד מה עליהם לעשות. הקרטל הוסר, וספר הביא ספר וכיום אפשר לומר בהנאה ובסיפוק שרוב המספרות באיזור נושאות תעודת כשרות.
בשלב מסוים מישוהו סיפר לי שהמספרה הסמוכה לישיבת מיר, מעסיקה ספר גוי. בעל המספרה היהודי חשב שבכך הוא עוקף את דיני בל תקיפו, כי לגוי מותר. אלא שהוא לא ידע שנפסקה הלכה שאחד המקיף ואחד הניקף עוברים באיסור.
כשספרתי זאת לראשי ישיבת מיר, הם לא האמינו למשמע אוזניהם, ולאחר שהדבר אומת, הם חרגו ממנהג ישיבת מיר שלא לערוך שיחות ושיעורים מיוחדים מחוץ למסגרת הישיבה, ונערך שיעור מיוחד בענין בל תקיפו עם מצגת מיוחדת, בחדר האוכל של הישיבה, כשמאות מבני הישיבה משתתפים בשיעור, ויוצאים המומים מחיסרון הידיעה בהלכה דאורייתא בסיסית.
חיסרון הידיעה והעמרציות שולטים בכל פינה, החל מהספרים, וכלה בבני התורה עצמם שאינם מודעים לאיסורים שהם עוברים בכל תספורת או סידור זקן.
ספר אחד אמר לי שאני קצת מגזים עם הדאורייתא שלי, כי עושים

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפותח בכל יום' לתיבת המייל שלך

ככה מתחילים יום טוב במיוחד

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

כשמתחזרת התמונה לר' משה - הוא מחוויר כסיד ורגליו רעדות בפיק ברכיים. מסתבר, כי ה'מסעדה' בה הוא יושב - היא סלון ביתו של הרה"ק רבי ישעי'לה מקרעסטיר זי"ע, הצדיק אשר שמו נפוץ בכל הארץ. לא זו אף זו - המלצר שהציע לו אוכל בחדווה והגישו לפניו בהכנעה - הוא הוא הצדיק בעצמו

אהבת ישראל זכה וטהורה, בעזרתה נזכה להיושע מכל צרה וצוקה

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"וְאַהֲבַת לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ..." (ויקרא י"ט, ח)

שעת ערב מוקדמת בעיירה ניערדאהו שבהונגריה. בחדר הסמוך לבית המדרש המקומי התכנסו ראשי הקהל, לדין בסוגיית שמש בית הכנסת, אשר לאחרונה מתרשל במלאכתו. ביוזעם כי השמש מתקשה בפרנסתו, התקשו להחליט לפטרו מתפקידו, אולם לנוכח העובדה שתקופה כה ארוכה שבית הכנסת לא הואר כראוי, לא נוקה במועד, לא חומם בחורף ולא טופח בקיץ, המקווה אינו מוסק, ועוד ועוד - גמרו אומר והודיעוהו על פיטוריו.

לא חלפו אלא כמה שעות, וראשי הקהל נקראו לביתו של הדיין בעיירה, הלא הוא מי שלאחר מלחמת העולם השנייה נודע ברבים כאדמו"ר מטאהש זי"ע. אז שימש הרבי כדיין בעיירה, והשמש זימן את ראשי הקהל אליו לדין תורה, תובע להשיבו למשרתו כמימים ימימה, כשהוא מבטיח להשתפר ומתחנן על פרנסתו.

ראשי הקהל נענו ואמרו, כי ניתנו לו כבר אינספור הזדמנויות להשתפר, ובכל זאת הוא מוסיף להתרשל. מבחן התוצאה מוכיח כי בית הכנסת והמקווה מוזנחים ואינם מטופלים כראוי, הניקיון, החימום, התאורה - העסק לא עובד. 'בלית ברירה, מי שלא עובד - לא נשאר בעבודה!' - הסבירו ראשי הקהל את עמדתם.

הדיין ביקש שהות להרהר, ואחר ביקש רשות מהנתבעים לשוחח עם השמש ביחידות, כשלאחר השיחה שב אל ראשי הקהל והציע: 'ראו נא, שוחחתי עם השמש, והבנתי ממנו שהפעם - הוא מבין שזה רציני, והמשך הרשלנות יעלה לו בפרנסתו. לפיכך, מבקש אני מכם כי תתנו לו ארכה של עוד חודש ימים על תנאי: אם יוכיח את עצמו - יוכל להאריך ימים על ממלכתו, ואם לאו - הריהו מפוטר אוטומטית, כבר מהיום!'

ראשי הקהילה נענו, והמתינו לראות כיצד יפול דבר. למרבה השמחה, בימים הבאים, הופתעו בני העיר מהמהפך שהתחולל בבית הכנסת ובמקווה. המקום הפך למצוחצח, נקי ונוצץ. הקירות מורקו, הכיורים הוברקו, נברשות השמן הענקיות נוערו מכל פירור אבק, בית ה' הפך לנעים ומפואר. גם המקווה הפך למוסק ומחומם כראוי, פשוט תענוג!

עברו שבועיים, וראשי הקהל עלו למעונו של הדיין להודות לו. הרב שמח לשמוע, ביקש לוודא כי אכן השמש ימשיך במשרתו כמובטח,

וכמובן שראשי הקהילה אישרו זאת מיד.

חלפו כמה חודשים, ואחד מראשי הקהל שב לעיירה בשעה מאוחרת בלילה. מרכבתו עוברת על יד בית הכנסת, והנה הוא מבחין כי בית הכנסת מואר. 'אני רואה שהשמש חזר להתרשל...' - הרהר באנחה, 'הנה, רק עברה תקופה לא ארוכה, והוא כבר החל לשכוח לכבות את מנורות השמן בלילות...'

הלה חס על השמן הנוער לחינם, עצר את מרכבתו ונכנס בשערי בית הכנסת, על מנת לכבות את המנורות הדולקות. כפי שצפה, בית הכנסת היה ריק מאדם, אולם ניכר כי לפני שעה קלה הסתיימה מלאכת נקייתו. כששמע קולות עולים מן המקווה, החליט לרדת ולבדוק מי הוא זה ואיזה הוא אשר נמצא במקווה בשעה כה מאוחרת...

ואז - - -

האיש נעמד על עומדו, פניו החווירו ולבו החסיר פעימה. בתוככי בור המקווה, על סולם קטן, עמד דיין העיירה - הלא הוא האדמו"ר מטאהש זי"ע, כששרווליו מופשלים, דלי מים בידו האחת, סחבה בידו השנייה, והוא משפשף במרץ רב את קירות בור המקווה, מצחצח אותם כדבעי...

דקה ארוכה עמד האיש המום, מתקשה לעכל את המראה. הנה כי כן, בחודשים האחרונים - מאז הבין הרב כי קיים איום על פת לחמו של השמש האומלל, החליט להיכנס בנעליו, שלא לומר במגפיו,

ונטל על שכמו את מלאכת הנקיון. הכל, כדי שהשמש יוסיף ויקבל את פרנסתו בכבוד, כשהרב הוא העומד וממרק את בניין בית הכנסת והמקווה מדי לילה!

באיזו מסעדה לא משלמים?

את הסיפור הבא סיפר בעל המעשה, הרה"ח ר' משה טייטשער זצ"ל - מחסידיו של הרה"ק בעל ה'אהבת ישראל' מו"ז'ניץ זי"ע, ושמענוהו מפי הרה"ג רבי מנשה ישראל רייזמן שליט"א, ומעשה שהיה כך היה: ר' משה זה, היה סוחר עצים גדול, שמסחרו בכריתת עצים ביערות סביב חוסט, והסעתם בנהר בין ערי הונגריה, שם נמכרו לכל מבקש עצים. באחת השנים, בערב תשעה באב, העמיס ר' משה סחורה רבה על רפסודת ענק, מתוך מחשבה כי הרפסודה תועמס היום, ותצא לדרכה ביום שאחרי התענית. דא עקא שהרפסודה ככל הנראה לא היתה קשורה יפה, ומיד כשהסתיימה מלאכת ההעמסה - החלה הרפסודה מפליגה בנהר, באין איש עליה...

בהיתר של רב עקב דבר האבד, בבוקרו של יום צום תשעה באב הפליג ר' משה בסירה קטנה, על מנת לחפש את הרפסודה הסוררת ש'ברחה' לו עם הסחורה. כעבור כמה שעות גילה את הרפסודה תקועה אי שם, על סלעים בשולי הנהר. ר' משה סיים את אמירת הקניות, ומיד החל מושך את הרפסודה בכוחות מאומצים, כדי להשיבה למסלול הנהר.

כמה שעות של עבודה מיוזעת ומייגעת בעיצומו של הצום, והנה שבה הרפסודה והתייצבה כבתחילה, כשהפעם - ר' משה יושב עליה היטב, אוחז במשוטיה ומשיט אותה בבטחה. החמה החלה לשקוע, ור' משה - שהיה מותש ועייף מיום של צום שבעיצומו עבד בפרך - חיפש מזח קרוב, לקשור בו את הרפסודה היטב ולרדת לחפש משהו לאכול. עד שמצא מקום כזה כבר היתה שעת ערב, החמה שקעה זה מזמן, הוא ממהר לעצור את הרפסודה ולקושרה היטב, ויורד ממנה. ר' משה יורד ובודק באיזו עיירה נעצר, ועובר אורח מגלה את אוזנו כי הגיע לעיירה קערעסטיר. ר' משה ממשיך ושואל היכן יש כאן מקום לסעוד, ועוברים ושבבים מפנים אותו אל אחד הבתים, שנראה בית פשוט למדי אך רחב ידיים. הוא נכנס פנימה ומגלה אולם מלא עד אפס מקום, בו יושבים אנשים רבים וסועדים בהנאה לאחר הצום הארוך.

הוא מחפש לעצמו כסא לשבת, אולם מגלה כי כל המקומות תפוסים, האולם פשוט מלא ואין מקום לסיכה. לבסוף, הוא מגלה כי בקדמת האולם יש כסא אחד פנוי, והוא רץ ומתיישב עליו, נח קמעא מהדרך ותר בעיניו אחר מלצר המסעדה, שיבוא להגיש לו את הארוחה הדשינה - כפי שכולם אוכלים.

לא חולפות כמה דקות, ומיד מגיח המלצר מן המטבח, פונה לר' משה ושואלו מה ירצה לאכול. ר' משה היה סוחר עשיר ומשופע בממון, והוא החליט כי בתום יום כזה - יפנק את עצמו קמעא במעדנים מיוחדים. לפיכך, הוא מבקש מהמלצר כיסי בצק ממולאים בירקות מטוגנים בחמאה, אחד המעדנים היקרים והאהובים עליו בדרך כלל...

המלצר נענה מיד, רץ ונעלם בתוככי המטבח, ושב משם עם מגש עמוס כל טוב. לחם טרי וריחני, סלטים ללפת בהם את הפת, וכמובן - צלחת גדולה ומלאה בכיסי בצק מטוגנים בחמאה, כפי שר' משה הזמין. הוא מגיש את כל האוכל לפני ר' משה שהחל מיד לאכול, ומרוב רעב לא שת לבו כי כל הנוכחים באולם יושבים וצוחקים...

הוא מסיים לאכול את הארוחה הנאה והמפוארת, מברך ברכת המזון בכוונה, וניגש לשלם. הוא מבקש מהמלצר את פירוט התשלום, והמלצר מפטיר לעברו: 'בירכת ברכת המזון? הודית להשם? - זהו, שילמת!'

ר' משה מתבלבל, מביט לאחוריו נבוך ותוהה, ועתה הבחין כי כל הנוכחים פשוט יושבים וצוחקים. הוא מתקשה להבין מה מקום לשחוק יש כאן, וצועד לשולי האולם - כדי לשאול יהודי מקומי מה קורה פה. מהי שיטת התשלום המוזרה הזו, מדוע כולם יושבים ולועגים לו, ובכלל - כל העסק נראה לו מוזר מאין כמוהו...

כשמתחזרות התמונה לר' משה - הוא מחוויר כסיד ורגליו רעדות בפיק ברכיים. מסתבר, כי ה'מסעדה' בה הוא יושב - היא סלון ביתו של הרה"ק רבי ישעי'לה מקרעסטיר זי"ע, הצדיק אשר שמו נפוץ בכל הארץ. לא זו אף זו - המלצר החייכן שהציע לו אוכל בחדווה והגישו לפניו בהכנעה - הוא הוא הצדיק בעצמו, ואם לא די בכך - הרי שהכסא הריק עליו ישב - הוא כסאו של הצדיק בעצמו, אשר כל האורחים ידעו כי הוא מקומו של הרבי ולא העזו להתיישב בו, ולכן היה פנוי!

ר' משה נחרד. הוא חשב כי נכנס למסעדה, הזמין בחופשיות מהמלצר, מתוך כוונה לשלם - כמקובל. עתה הבין כי ביזה את הצדיק, ישב על כסאו, הפנה אליו דרישה למזון, והצדיק פשוט הגיש לו את האוכל כמלצר. פניו החווירו והסמיקו חליפות, והוא רץ אל המטבח, נופל לרגליו של הצדיק ומבקש מחילה...

ור' ישעי'לה, באותו חיוך נלבב בו הציע את האוכל, משיב לו בפשטות: 'למה ידבר כבודו כדברים האלה? ניכר עליך שאתה עייף, בוודאי התאמצת היום עד מאוד, ולכן אתה נופל מרגליך. הבה אקח אותך לחדר הסמוך, בו יש מיטה מוצעת ונוחה, תנוח כמה שעות מטלטולי הדרך, ואז כבר תרגיש בנוח...'

סיפור זה שסיפר בעל המעשה בעצמו - ויהיו הדברים לטובת נשמתו של הרה"ק רבי ישעי' ב"ר משה זי"ע שבשבוע החולף חל יומא דהילולא שלו - יש בו מסר מדהים ומפעים: מסירות ליהודי אחר, היא להרגיש אותו, להבין את העובר עליו. רבי ישעי'לה, מעבר להיות דמות מופת של אהבת ישראל בוערת, הרי מתוך תהלוכותיו של היהודי שלפניו הבחין שהוא מותש ועייף, ושש להציע לו ארוחה דשנה ומיטה חמה.

הבה נראה לנגד עינינו את דמותו של רבי ישעי'לה, את מסירותו ללא גבול. הבה נרגיש בצרתו של יהודי אחר, הבה נתמסר אליו ככל יכולתנו, הבה נפעל להקל מעליו בכל דרך אפשרית. זוהי אהבת ישראל זכה וטהורה, בעזרתה נזכה להיוושע מכל צרה וצוקה, ואם נפנימה אל הלב עכשיו - נזכה שהיא תישאר בוערת בליבנו, ותלווה אותנו לאורך ימים!

ג'רזי, ובלבד שר' צבי ישהה בישיבה בראש השנה. אף אחד לא הבין אז למה חשוב כל כך לרבי אהרן שר' צבי יהיה בליקווד, אבל כשהתברר כמה היתה גדולה מעלתו של רבי צבי, הבינו כולם שר' אהרן רצה להתפלל אתו בראש השנה, כי ידוע שמשנתדלים להתפלל עם אדם גדול וצדיק בימים הנוראים. יהודי שמגיע לכאלו מעלות של חיפוש מעלות אצל מי שביזה והשפיל אותו בצורה נוראה שכזאת, הוא אכן איש רם מעלה וכדאי מאוד להתפלל עם אחד כזה בימים הנוראים.

המשך מעמוד 11 | הגאון רבי משה טורק זצ"ל

לבו הטהור והרחמן. רק את הרע שבו ראיתי. אני ממש לא בסדר'. המנהל היה בצער בגלל המקרה הזה זמן רב אחרי כן. [אגב, במרוצת השנים אותו תלמיד צמח לאישיות חינוכית חשובה, וכיהן כמנהל בית ספר]. סיפור נוסף שמע רבי משה מאיש החינוך הצדיק הנודע ד"ר רבי **משה אויערבאך** זצ"ל מפ"ת: היה לו תלמיד שבזמן מסוים היה מופרע. כמעט שהתפתה לנזוף בו, אך לא! קרא לו לחדרו, ומתוך השיחה נודע כי אמו מאושפזת בבית-החולים. אביו שוהה סמוך למיטתה והבן נותר חסר תשומת לב. סיים אותו מחנך ואמר: "אילו הייתי כועס עליו, הייתי נחשב כפושע לכל דבר וענין". כשבאו אל רבי משה הורים והביעו בפניו חשש מהילד שלהם שמשותב, היה מרגיע אותם ואומר שאם משקיעים בשוכבים האלו הם יוצאים מוצלחים ביותר. לילד שוב יש הרבה אנרגיות, וחובה לתעל אותן לכיוון הנכון, וכשמצליחים בכך, אזי התוצאות מציניות. מתוך הכרה בטבעם השובב של ילדים אומרים חז"ל (יומא עה, ב) שצריך לקנות כלים לילדים כדי ישברו אותם. צריך לאפשר לילד להוציא את מרצו.

מספרים שפעם הגיע רבי אהרן לליקווד יומיים לפני ראש השנה, הוא שם לב שר' צבי, שאז עוד היה בחור בישיבה, נעדר, ושאל היכן הוא. השיבו לו שאביו של ר' צבי התקשר אליו לפני כמה ימים, וביקש שיחזור הביתה לראש השנה, והוא אכן עשה כמצוות אביו ונסע.

רבי אהרן מיהר להתקשר לאביו של ר' צבי, וביקש ממנו בכל לשון של בקשה, שישלח אותו בחזרה לישיבה לראש השנה. הוא התחייב לשלם את כל הוצאות הנסיעה ממדינת אורגון ועד לליקווד שבניו

אם כן כיצד נדע מה טמון בכל אחד ואחד? אנחנו חייבים להכיר כל תלמיד על בוריו.

סיפר רבי משה: "כאשר לימדתי בכיתה ח' בבית-ספר 'יסודי התורה', שנים אחדות לאחר מלחמת תש"ח, היה לי תלמיד קשה; מזיק וחוצפן. הילד התקוטט עם כולם, וגם ספג מכות מהוריו כל יום. בכתה ח' נסענו ליומיים למקומות הקדושים. בלילה ישנו בצפת, ולמחרת נסעו למירון. בדרך, בעלייה לציון הרשב"י, שמנו לב שהתלמיד הזה לא נמצא. נכנסנו לבהלה גדולה מפני שרק ערבים היו באזור. רק כעבור כשעתיים וחצי ראינו אותו עולה מהכביש. התברר לנו מה אירע:

"נסע איתנו ילד יתום שהיתה לו שמיכת צמר יקרה מאד, והוא שכח אותה בצפת. מצאנו אדם שנסע לצפת והילד הצטרף אליו. ה'מזיק' שלנו חשש שהילד יסע שנית מצפת למירון ולא ימצא אותנו, ולכן החליט שהוא מחכה לו בכביש למטה. וכך עברו עליו שלוש שעות בשמש הלוחטת. מצאנו אותו סמוך כעגבניה. כשמוע המנהל המסור של בית-הספר הרב רבי **שרגא סיני** זצ"ל את טוב לבו של תלמידו הקשה, משך בחוזקה בשערות זקנו וצווח: 'אוי לנו שלא הכרנו אותו עד עכשיו. שמונה שנים הוא לומד אצלנו, ולא הכרנו את

המשך מעמוד 20 | מגיד המישרים הג"ר אליעזר יטקובסקי

"עכשיו הגיעה השעה לשלוח את הקלף המנצח: 'ישמעו אוזניך מה שפי' מדבר! כשמדובר בכסף ובהנאות העולם הזה, אתה מבין טוב מאוד שלזרוק את האחריות על מישוהו אחר, לא ישפר את מצבך ולא יקדם אותך לשום מקום, רק כשמדובר בלימוד תורה אתה יודע להסביר יפה מאוד, שכל האחריות מונחת על כתפי המשגיח. מה זה יעזור לך שהמשגיח אשם, אם אתה תישאר בור ועם הארץ? זה יקדם אותך לאן שהו? זה יפתור לך את הבעיה שאתה פשוט 'בוק' ומנוער מתורה ויראת שמים?' "לכן, אני פונה אליכם, הקוראים הצעירים, זה שהמבוגרים בסביבתכם אולי לא דאגו לכם מספיק לחוויות ילדות מועילות, ולאווירה נוחה ונעימה מספיק בהיכלי התורה והמצווה, זה אולי לא בסדר, אבל זה לא פותר אתכם אפילו לא מקמצץ קטן של האחריות שלכם על עצמכם, כי בסופו של דבר, האדם אחראי על עצמו יותר מכל אחד אחר".

מקומות עבודה, הוא ינסה עוד אחד ועוד אחד, עד שימצא מקום שבו הוא יוכל להחזיק מעמד... כמו שכל האנשים שעובדים מצאו מקום עבודה, גם הוא ימצא בסוף משהו שמתאים לו.

"עכשיו שאלתי אותו את השאלה הקשה מכולן: 'למה בעצם? למה לך לטרוח לחפש עוד עבודה ועוד עבודה. הכי טוב זה שתישאר בבית ותאשים את הבעלים של חנות הירקות. הוא היה הראשון שפיטר אותך מהעבודה, נכון? אז כל יום שאתה לא עובד, זה באחריותו. על הכתפיים שלו! אם הוא לא חשש לזרוק עובד מהעבודה, שישלם את המחיר, שידע שאתה תהיה מובטל כל החיים רק בגללנו!!!"

"השיב לי הבחור: 'נו באמת, מה אכפת לי אם הוא אשם או לא, אני אישאר בלי כסף בכלל! כשאני ארצה לקנות מנת שווארמה עם חומוס וצ'יפס, לא יהיה לי כסף, זה לא משנה מי פיטר אותי ראשון. כסף לא יהיה לי מזה...' "

ועל דא אמרו - "לא עם הארץ חסיד". כי אם אין האדם יודע להבדיל בין עיקר לטפל, הוא מאמץ לעצמו קפידות ועניינים ובדרך הוא דורך על אנשים וקונה לעצמו גהינות. אבל גדולי העולם ידעו תמיד לוותר על קפידות ועניינים, אם היה מתעורר בלבם אפילו חשש קל שבקלים, שאלו עלולים לפגוע בכבוד זולתם.

(מתוך הספר 'הבינה' פסח - סוכות)

מצות מכונה, מפני שבבית אביו נהגו לאכול אותן. השיב לו זקנו: "בשמים אין מסתכלים על דברים אלו, בשמים מסתכלים אם שמרו על העניינים ואם נזהרו שלא לפגוע ברגשות אחרים". נתכוון אותו צדיק לסבר את האוזן, כמה חמור לפגוע בכבוד הזולת, ולהורות שאם השמירה על המנהג עלולה לפגוע בכבוד הזולת, שמא כדאי לוותר עליה כדי שלא ייצא שכרה בהפסדה.

המשך מעמוד 15 | הרב ישראל חיים בלומנטל שליט"א

"הוא הבין שלמנהל החדש ישנו איזה סוד, והחליט שעליו לגלותו בכל מחיר!!!"

"הוא פנה בנועם למנהל החדש, סח לו על תגליתו המהממת, ושאל: איך זה שאני הצלחתי לתת רק שתי תעודות בשנה, ואילו אתה נתת 280 תעודות וכולם ציירים מומחים ללא דופי?"

"ענה המנהל החדש: לי יש שיטה אחרת. בשעת המבחן אינני מחפש את הפגמים. אינני מעיר ומבקר. אני מציין רק את נקודות השבח ומרומם את רוחו של כל חניך וחניך על יצירתו.

"חניך שמקבל עידוד בלתי פוסק - יעשה הכל מעצמו כדי להיות מושלם. המרץ אצלו צובר תאוצה, השאיפות לשלימות מתחזקות, ומכאן קצרה הדרך להצלחה המסחררת..."

"אצלי, כבר במבחן הראשון מאבד התלמיד את האמון בעצמו... לעיני כל חבריו אתה קורע את ציורו לגזרים ומשמיד בידיך את הבטחון העצמי שלו ואת האמון שלו בעצמו. באופן טבעי השאיפות שלו מתגמדות והוא עצמו איננו מאמין שיצא ממנו אי פעם צייר מומחה. נס גלוי הוא שהצלחת לתת שתי תעודות בכל שנה... גם זה הרבה..."

"כאמור - הדרך הנכונה היא לומר לו: אתה כבר נמצא במקום גבוה!!! ואפילו גבוה מאוד!! כעת עלה והצלח!!! והוא אכן יצליח!!! המציאות מדברת בעד עצמה!!!"

"לסיכום אספר מעשה שהיה [מובא בספר 'ועמך כולם צדיקים' עמ' קפ"ד], ושמונו נסיק מה הוא הדבר הכי חשוב כשבאים להוכיח ולחנך.

"הגאון הצדיק רבי שלום כסאר זצ"ל, מרבני תימן [עלה מתימן עם אביו בשנת תרמ"ב בגיל שש, והתגורר בשכונת 'שערי חסד'], שאל את המגיד המפורסם רבי שלום שבדרון זצ"ל: האם אתה חש כי אתה מצליח לשנות את מעשיהם של המאזינים בדברך חוצבי הלהבות? הרב שבדרון בצדקותו וברוב ענוותנותו השיב: לא!

"אמר לו רבי שלום כסאר זצ"ל: זקני רבני ירושלים, לפני שהיו מוכיחים את הציבור, היו מקדימים והולכים לבית הכנסת, פותחים את ארון הקודש, בוכים בדמעות שליש ומתוודים על שגיאותיהם, ומסיימים בתפילה שיהיו דבריהם מתקבלים על לב הציבור... הלואי שנזכה!"

ואמר לו בקול רם: תשלובת הצבעים כאן איננה לפי מה שלימדתי!!! לעיני כולם קרע את הציור לגזרים והורה לו להכין ציור חדש...

"בציור של התלמיד השלישי, מצא המורה חוסר דיוק אחר. וכן ברביעי ובחמישי ובכל השאר. התלמידים התאמצו והשתדלו וניסו שוב ושוב.

"בגמר שנת לימודים - מתוך כמה מאות - רק שני תלמידים קבלו תעודת 'צייר מומחה' מהמורה, אשר חתימתו התנוססה בתחתית התעודה לעדות שנושא תעודה זו הוא צייר מדופלם.

"כך המשיך בית הספר להתנהל כארבעים שנה באותה מתכונת. בכל שנה נרשמים כמה מאות, ורק שניים זוכים לקבל תעודה בסוף השנה. "ואז הגיע המפנה... המורה חש שכוחותיו אוזלים והזקנה משתלטת עליו אט אט. הוא הבין שכדאי להעמיד מנהל חדש לבית ספרו המהולל.

"לאחר מחשבות רבות, קרא לאחד ממקבלי התעודה, ומינה אותו לממשיך דרכו בניהול בית הספר לציירים אומנים.

"הלה נטל את המושכות לידי וניהל את העניינים ביד רמה. בגמר שנתו הראשונה, העניק 280 תעודות 'צייר מומחה' לתלמידיו.

"המנהל הפורש שמע על כך ונדהם ואף נזעם! איך יתכן שיהיו בבת אחת 280 מצטיינים?!!!!!!

"הוא קרא לתלמידו לשעבר - המנהל החדש, וביקש ממנו את רשימת מקבלי התעודות. הלה מסר את הרשימה ברצון.

"המנהל הפורש ניגש לראשון ברשימה, וביקש ממנו לצייר ציור כל שהוא. הלה ישב ותוך דקות ספורות הוציא מתחת ידיו ציור לתפארת!

"המנהל ניסה למצוא בציור איזשהו פגם... אך לתדהמתו לא מצא! הכל היה מושלם לחלוטין!!!

"נו, חשב המנהל לעצמו, אולי יש לו כשרון נדיר. אפנה לתלמיד אחר.

"פנה לשני וביקש אף ממנו לצייר לו ציור כל שהוא. הלה שרבט בכמה רגעים ציור מושלם, ושוב לא מצא המורה אף פגם למרות רצונו העז...!!!

"שוב חשב שמדובר בכשרון נדיר, ופנה אף לשלישי ולרביעי ועוד ועוד, ולפליאתו כולם הוציאו מתחת ידיהם יצירות מופת מושלמות שלא היה מה לומר עליהן! שום ביקורת לא נמצאה ושום פגם לא התגלה! הכל מושלם לחלוטין!

הנכד ניגש בחשש וראה את סבו חיוור כסיד, גופו רוטט ורועד, ועל פניו מסכת חמצן גדולה. הוא התקרב לשמוע את דבריו, ושמע אותו ממלמל במאמץ מספר מילים שנקטעו שוב ושוב עקב החולשה בה היה שרוי: "בבקשה תלך לסבתא ותאמר לה שאני מרגיש מצוין, ואין לה כל סיבה לדאגה ולחשש; מדובר בחולשה חולפת, ורק הפנו אותי לבית-החולים לבדיקות פשוטות". זה מה שהטריד אותו בשעה קשה זו.

ביומנו מספר רבי שלמה על רעיון מרתק ששמע הגאון ראש הישיבה רבי מיכל פיינשטיין: "לפני זמן התלווה הח"מ עם הגאון ראש הישיבה רבי מיכל פיינשטיין לתל-אביב. דובר על מצבה הרוחני של ת"א, סיפר הגאון על אותה שנה בה שהה מרן הגרי"ז סולובייצ'יק מברסק זצ"ל בת"א בימי המצור של תש"ח בירושלים, והתגורר בבית חתנו: פעם שאל הרב מברסק את חתנו על מספר בתי הכנסת ובתי המדרש שמצויים בת"א, וחתנו נקב בכמה מאות; הרב הופתע מגודל המספר בעיר החילונית. הרהר הרב ואמר: 'החילוניות ביקשה לעקור את הכול ולא הצליחו; נראה - כי להצמיח אידישקייט קשה, אולם לעקור אידישקייט הדבר קשה ביותר...' (ובלשונו: פלאנצין אידישקייט איז שווער, אובער רייסין אידישקייט איז נאך שווערער...).

רבי שלמה ממשיך וכותב: "החילוניות הציגה חשבה כי ניסרה את העץ היהודי עד עפר, ושוב לא יצמח, והיא תירש אותו, אולם השורשים מתחת לפני האדמה המשיכו לפעפע; אותם מאות דורות של יהודים שמסרו את נפשם על קדושת השם, ואת העוצמה הרוחנית הזו הורישו לבניהם אחריהם, גם אם צאצאיהם התחברו עם גורמים רעילים זרים, אולם היסוד והשורש האיתן והבריא זעק מן האדמה ומן הנשמה ללב ולגנים היהודיים; התגלה, כי הקול שנשמע אינו זר וחיצוני, אלא הוא עצמי, אישי ואמיתי. הקולות היהודיים של תנועת התשובה, כה מתאימים ומשתלבים עם הקול היהודי הפנימי; כך התקשרו, התלהטו והתאחדו אור הנר הפרטי עם אור השמש היהודית הכללית".

"אל תבטח על ה'מבינות' שלך, אלא למד מכל אדם! - איזהו חכם? הלומד מכל אדם! להיות אוהב הנבראים ודורש טובתם להידבקותם בה' וטובתם הגשמית. "לא לראות חסרון בשני! כל חסרון שאני רואה - צריך להיות מיד בתפילה לד' שיתקן את זה; "עצוב - להתפלל שה' ימלא את חסרונו וייתן שמחה בלב; "מידה רעה - להתפלל שיידבק בה' וממילא תסור המידה הרעה. "לא לחשוב על הרעים ועל מפלתם הגשמית, אלא - "אהבת צדק ותשנא רשע" (תהלים מח, ה): הקב"ה בחר באברהם אבינו ע"ה משום שניסה ללמד זכות אפילו על רשעים גמורים. "ענווה ושפלות פותרות כנראה את כל בעיות האדם: כשאני מכיר שאני השפל מכולם וכולם גדולים ממני מכל סיבה שהיא, עקב מעלת הזולת וקוטני - הרי שאינני רוצה להיות גדול מהשני, וממילא אין תחרות עם אף אדם. בכך אני מקבל גם את עצמי וגם את השני". ואכן, התבטלותו של רבי שלמה הייתה מפעיתה. היה שגור בפיו המשפט: "אני - התלמיד שלך; ואתה - הרב'ה שלי". מאות ואלפי רב'עס' היו לו לרבי שלמה...

בערב פסח של שנת תשס"ח התקיים אירוע נדיר שמתרחש אחת ל-28 שנה: מעמד 'ברכת החמה'. רבי שלמה הלך לבית המדרש "משכנות-יעקב" הסמוך לביתו, שם התקיים המעמד לאחר התפילה, כשאליו נלווה נכדו הצעיר בן ה-10. ולפתע, בעוד הריקודים מתחילים, הוא חש ברע, ותוך שניות איבד את שיווי משקלו וצנח לקרקע כשהוא נחבל קשות בפניו ובגופו. בבדיקות שנערכו אחר כך, התברר כי עבר באותה שעה אירוע-מוחי. תוך דקות ספורות יללות של אמבולנסים ניסרו את הרחוב, וכוחות הצלה נהרו למקום כדי להעניק לו טיפול רפואי ראשוני. הנכד שהיה אחוז בהלם עמד בצד בלי יכולת להגיב. אלא שלפתע סימן לו רבי שלמה לגשת אליו, כי ברצונו לבקש ממנו דבר מה.

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק

הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח

בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ על מי מהנוכחים בבית הכנסת לא חלה ברכת הכהנים?
- ◆ האם מותר לברך ברכת כהנים באמצע שמונה עשרה?
- ◆ איזה כהן רשאי לברך ברכת כהנים רק ביחד עם כהן אחר?

העמידה לפני הכהנים בשעת הברכה

- העומדים בשטח שמאחורי הכהנים, או במקביל אליו - צריכים לעבור אל השטח שלפני הכהנים או המקביל אליהם.
- הנותר בשעת ברכת כהנים בשטח שמאחורי הכהנים - מראה בכך שאין הברכה חשובה בעיניו עד כדי שיטרח לקבלה פנים אל פנים, ולפיכך אינה חלה עליו.
- אם העומד מאחורי הכהנים נמצא באמצע תפילת שמונה עשרה, או שכדי לעמוד לפני הכהנים נדרש ממנו לעבור לפני המתפלל - יעמוד במקומו, ומכיון שהוא אנוס לעמוד שם, הברכה חלה עליו.

הפסקת הכהן בתפילתו לצורך ברכת כהנים

- כהן העומד באמצע תפילת שמונה עשרה - יש אומרים שאם לא קראוהו לברך ברכת כהנים, לא יברך אלא כשאין כהנים אחרים, ויש אומרים שאף אם קראוהו לא יברך אלא כשמסיים את ברכת 'מודים' יחד עם הש"ץ.
- כהן העומד באמצע פסוקי דזמרה וקראוהו לברך ברכת כהנים - יפסיק ויברך אף אם יש כהנים אחרים בבית הכנסת; ויש שכתב שאף אם לא קראוהו יפסיק ויברך.

הכהן הראוי לברכת כהנים

- כהן שאינו הוגה את מילות ברכת הכהנים כראוי - לא יברך; אך אם רוב ככל בני המקום הוגים את המילים כמותו - יברך.
- ילד כהן לא יעלה לדוכן לבדו, אך מעת שידע לפרוש את כפיו ולהפריד את אצבעותיו כמנהג הכהנים, רשאי לעלות לדוכן יחד עם כהן 'גדול'.
- כהן שהרג אדם בין במזיד ובין בשוגג - נפסל מלברך ברכת כהנים, אף אם שב בתשובה; ויש מתירים בשב בתשובה; וכך

פסק הרמ"א; ויש מתירים בשב בתשובה רק אם הרג בשוגג.

- כהן שהמיר את דתו בין במזיד ובין בשוגג - נפסל מלברך ברכת כהנים, אף אם שב בתשובה. ויש אומרים שאם שב בתשובה הריהו כשר לברכה, וכך פסק הרמ"א.
- כהן הרגיל לחלל שבת בפרהסיא, דהיינו בפני עשרה אנשים מישראל, או באופן שידע כי הדבר יתפרסם - נפסל מלברך ברכת כהנים.
- כהן שהרג אדם פסול מלברך ברכת כהנים. ואם אין עדים שהרג, אלא זוהי שמועה בלבד, אין למונעו מלברך, אך כמוכן - אם הוא עצמו יודע שהרג, אינו רשאי לברך.

דינים שונים בברכת כהנים

- אסור לכהן להוסיף ברכה על שלושת הפסוקים של ברכת כהנים, או לגרוע מהם, ואם עשה כן - עבר על 'בל תוסיף' או על 'בל תגרע'. ואיסור ההוספה הוא רק בסמוך לשלושת הפסוקים.
- כהן שטרם קרא קריאת שמע או טרם התפלל, והגיע לבית הכנסת לפני סוף זמן קריאת שמע או תפילה, ועד שיגיעו לברכת כהנים יחלוף הזמן - יקרא קריאת שמע ויתפלל מחוץ לבית הכנסת.
- בימינו כל הכהנים מכסים את פניהם וידיהם בטלית, ואת רגליהם בגרביים, כך שאין חשש להיסח הדעת, ולכן רשאי אף כהן שיש מום בפניו, בידי או ברגליו, לברך ברכת כהנים.
- כהן שהוצרך לנקביו בסמוך לברכת כהנים, במידה כזו שמסוגל להמתין במשך 'שיעור הילוך פרסה' (72 דקות) ללא עשיית צרכיו - יש שהורה שכיון שברכת כהנים היא מצוה מן התורה, רשאי לברך.

חֲמִידַת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאת

**אצלנו היה נהוג שבליל שבת כל הילדים עושים קידוש בפני עצמם.
השתוקקתי מאוד להגיע לדרגה הזו- גם אני רציתי לבכות בקידוש. אבל
איך אני - ילד בן תשע או עשר - אצליח לבכות בקידוש?**

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל, על שבת קודש של "נפשי חולת אהבתך"

כמעט כל שבת. היא היתה אופה חלות ועוגות שמרים בתנור פח על פתילית נפט, וזה היה יוצא... אוהו, איזה טעם היה לחלות ולעוגות האלה...

לכל אחד מהילדים היה תפקיד. זכורני שבהיותי בן שש-שבע, התפקיד שלי היה לצחצח את הנעליים של כל בני המשפחה, ולשטוף את המדרגות לכבוד שבת. הייתי מצחצח נעליים וכל הזמן שר ברגש: "לכבוד שבת קודש! לכבוד שבת קודש!". לא הרגשתי שמעבידים אותי! הרגשתי שמחה שיש לי תפקיד לכבוד שבת! הייתי רוחץ את המדרגות ושר, רוחץ ושר. אחרי שהייתי רוחץ את המדרגות, הן היו מבהיקות לכבוד שבת. איי, איזה טעם הרגישו בכבוד השבת!

אבא שלי סיפר לי כי ראה את בעל ה'אהבת ישראל' מוויז'ניץ אומר קידוש עם דמעות זולגות מעיניו פקוחות. אבא שלי התפעל מאוד מהדמעות שזלגו מעיני האדמו"ר באמירת הקידוש. זה לא פלא, כל האומר "ויכולו" נעשה שותף למעשה בראשית. וזאת משום שהוא עושה חשבון נפש, וחושב איך עבר עליו השבוע שעבר, ואיך הוא עומד לעשות את השבוע הבא. האם הוא יתנהג באופן שיהיה סיבה לקיום העולם או חלילה להיפך...

אצלנו היה נהוג שבליל שבת כל הילדים עושים קידוש בפני עצמם. השתוקקתי מאוד להגיע לדרגה הזו- גם אני רציתי לבכות בקידוש. אבל איך אני - ילד בן תשע או עשר - אצליח לבכות בקידוש? הייתי יוצא למרפסת, רואה שברחוב מחללים שבת ומתפרץ בבכי בלב נשבר: "למה יהודים מחללים שבת?!". אחר כך כבר לא היתה לי בעיה לבכות בקידוש. הייתי מקדש כשהדמעות זולגות מעיניי.

(מתוך 'אריה שאג')

יש שבת ויש שבת... יש שבת בה אוכלים ושותים וישנים. הולכים לבית הכנסת, קונים עליה או לא קונים... הולכים הביתה, אוכלים קצת חמין והולכים לננות. איזה יופי- יום אחד לא צריך ללכת לעבודה!

ויש שבת קודש של "נפשי חולת אהבתך". שבת בוערת בך! שבת קודש שבה "נפשות ישראל ירוויון מדשן ביתך". אם השבת שלך היא עם שמחה של מצווה, הילדים שלך יחכו לשניה שתכנס השבת. אתה מכניס ללב שלהם את שמחת השבת.

קשה לתאר מה שבת יכולה לתת לילדים. אין לשער מה שמחת השבת יכולה לעשות לילדים!

פעם, כשהעולם לא היה כל כך טכנולוגי, הרגישו הרבה יותר טעם בשבת. אתאר לכם איך היתה נראית אצלנו השבת, בבית עם שנים עשר ילדים: בירושלים היו דירות של חדר מרובע, ולצידו חצי מטבח וחצי הול. שירותים היו רק בחוץ, וכדי להתרחץ היו הולכים למקווה. מי שרצה להתרחץ בבית, היה שופך על עצמו קצת מים חמים מגיגית. אצלנו בתל אביב כבר היתה אמבטיה, בה היה דוד בו היו מסיקים עצים, שחיממו את צינורות המים. היינו צריכים לעמוד בתור כדי להתרחץ, ילד אחר ילד, וכל הזמן היו צריכים להוסיף עוד ועוד עצים בדוד כדי לחמם את המים. היינו צריכים להספיק את כל זה גם בחורף, כשיום שישי קצר. אבל הילדים היו כעדר העיזים שעלו מן הרחצה... איזו קדושת שבת ראו עליהם אחרי אמבטיה כזו! אחר כך כבר היה פטנט: היתה קופסה עם נפט שטפטף טיפה אחרי טיפה על העצים, וחימם את המים. זו היתה הקלה גדולה...

בכל יום שישי היתה אמא שלי אופה חלות לכל המשפחה, ולכל האורחים הרבים שפקדו את ביתנו. היו לנו שבעה עשר אורחים